

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	5
2.	Bygningsmæssige forhold	6
2.1.	Bygning og gangarealer	6
2.1.	Cellerne	7
2.1.1.	De indsattes celler	7
2.1.2.	Sikringscellen.....	8
2.1.3.	Observationscellen	11
2.2.	Øvrige rum.....	11
2.2.1.	Toilet- og badeforhold	11
2.2.2.	Køkkenfaciliteter.....	12
2.3.3.	Besøgslokaler	12
2.3.4.	Arbejdslokaler.....	13
2.3.5.	Fritidsrum.....	13
2.3.6.	Undervisningslokale.....	14
2.3.7.	Bibliotek	14
2.3.8.	Gårdtursarealer	15
2.3.9.	Vaskefaciliteter.....	16
2.3.10.	Andet	16

3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	16
3.1.	Arbejde.....	16
3.2.	Fritid.....	18
3.3.	Undervisning.....	19
4.	Lægebetjening mv.	19
5.	Belægning	20
6.	Andre forhold.....	21
6.1.	Forplejning	21
6.2.	Mad udefra	22
6.3.	Købmand.....	22
6.4.	Vold mv.	22
6.6.	Tv-ordning	22
6.7.	Fællesskab.....	23
6.8.	Besøg.....	24
6.9.	Talsmandsordning	25
6.10.	El-artikler	26
7.	Samtaler med indsatte.....	26
8.	Gennemgang af rapporter	26
8.1.	Disciplinærsager	27
8.1.1.		27
8.1.2.		29
8.1.3.		31
8.1.4.		32
8.1.5.		35
8.1.6.		36

8.1.7.....	36
8.1.8.....	37
8.1.8.1.	37
8.1.8.2.	40
8.1.9.....	46
8.1.10.....	46
8.1.11.....	47
8.1.12.....	47
8.1.13.....	51
8.1.14.....	52
8.1.15.....	52
8.2. Enrumsanbringelse	53
8.2.1.....	53
8.2.2.....	53
8.2.3.....	54
8.2.4.....	54
8.2.5.....	57
8.2.6.....	58
8.2.7.....	60
8.2.8.....	63
8.2.9.....	63
8.2.10.....	63
8.3. Anvendelse af håndjern	64
8.3.1.....	64
8.3.2.....	65
8.3.3.....	65
8.3.4.....	66
8.3.5.....	67
8.3.6.....	68
8.3.7.....	68

8.4. Sikringscelleanbringelse	69
8.4.1.....	69
8.4.2.....	69
8.4.3.....	70
8.4.4.....	70
8.4.5.....	71
8.4.6.....	72
8.4.7.....	72
8.4.8.....	74
8.4.9.....	77
8.4.10.....	82
8.4.11.....	84
8.4.12.....	84
8.4.13.....	87
8.4.14.....	87
9. Opfølgning.....	88
10. Underretning.....	88

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. I bemærkningerne til lovforslagets § 18 er det forudsat at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf. Samtidig blev retsplejelovens § 779 ophævet, jf. ombudsmandslovens § 31, stk. 2. Det tilsyn som medlemmer af Københavns Borgerrepræsentation og amtsrådene havde ført med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) i henhold til retsplejelovens § 779, ophørte således med virkning fra den 1. januar 1997. Det er herved forudsat at denne tilsynsopgave i fremtiden varetages af ombudsmanden.

Som et led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 8. februar 2000 inspektion af Arresthuset i Esbjerg. Til stede under inspektionen var bl.a. politimesteren i Esbjerg og arrestforvareren. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere pkt. 8 nedenfor.

Inspektionen den 8. februar 2000 bestod af samtaler med ledelsen og medarbejderrepræsentanter samt samtale med fem indsatte som havde ønsket at tale med Folketingets Ombudsmand, og rundgang i arresthuset. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat vedrørende samtale med ledelsen og medarbejderrepræsentanter, og
- et notat om iagttagelser under rundgang i arresthuset (de fysiske rammer mv.).

Med brev af den 7. marts 2000 sendte jeg det nævnte materiale til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned. Jeg modtog herefter et brev af 21. marts 2000 fra Politimesteren i Esbjerg bilagt arresthusets bemærkninger af 17. marts 2000. Bemærkningerne er indarbejdet i rapporten.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Esbjerg, Politimesteren i Esbjerg og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger om de faktiske forhold som den foreløbige rapport måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger.

2. Bygningsmæssige forhold

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset, der har været benyttet siden 1947, består af en forbygning og en cellefløj der begge er på tre etager med tilhørende kælder. Der er plads til 43 indsatte, og alle cellerne er enkeltceller.

På tidspunktet for inspektionen var der om morgenen 48 indsatte og hen på formiddagen 45. Ved overbelægning bliver de indsatte placeret i besøgsværelserne.

De 43 celler er fordelt på alle tre etager med en trappe op gennem bygningens midte. Selve cellefløjen er på alle tre etager adskilt fra forbygningen, hvor de øvrige rum er placeret, med et jerngitter.

I husets kælder er der indrettet arbejdspladser med plads til 16-18 indsatte. Desuden findes arresthusets sikringscelle og observationscelle i kælderen.

Forbygningen indeholder kontorer, lægeværelse, besøgsværelser, depot, bibliotek, motionsrum, billardstue og skolestue, fordelt på de tre etager.

For at komme ind i arresthuset skal man igennem to døre som det af sikkerhedsmæssige årsager ikke er muligt af have åbne på en gang.

Besøgende til de indsatte skal hænge deres overtøj før de kommer igennem den inderste dør. Ved den inderste dør er der kameraovervågning, og desuden er der sat en ekstra lås på.

2.1. Cellerne

Cellerne er som nævnt fordelt på tre etager. Sikringscelle og observationscelle befinder sig i kælderetagen.

2.1.1. De indsattes celler

Der er tre cellegange hvor alle cellerne ligger i den ene side mens trappen ligger i den anden side.

Mellem hver etage er der udspændt et net. Alle gangene er pænt malet med forskellige farver, og der er udsmykket med fotostater.

Gangarealerne fremstod pæne og rene.

Cellerne er på ca. otte m². Cellerne har linoleumsgulv og indeholder en jernseng – Statsfængslet i Vridsløselilles gamle senge – med brandhæmmende madras, et træskab med et lille overskab, et bord, en plastikstol, en opslagstavle, en hjørnehylde, loftslampe, sengelampe, samt en lille

vask med spejl. Der er koldt og varmt vand. Der er tremmer for vinduerne undtagen for den del der kan åbnes, hvor der er et net for. Desuden er der gardiner.

Cellerne er desuden udstyret med en kaffemaskine som sammen med kaffemaskinerne i arbejdslokalerne er indkøbt for overskuddet ved tv-udlejning.

De indsatte må ikke medbringe eget tv/radio, men kan leje tv for 5 kr. om dagen, radio for 2 kr. om dagen og ghettoblaster for 3 kr. om dagen. Det er ikke tilladt for de indsatte at have computer eller PlayStation på cellen. Arresthuset er tilsluttet fællesantenne.

De indsatte skal selv sørge for at der bliver gjort rent en gang om ugen.

Efter mit valg besøgte jeg i stueetagen cellerne 8 og 11 og på første sal celle 18. Alle tre celler var indrettet med standardinventar.

Det generelle indtryk ved cellerne var at inventaret var slidt – særligt sengene. Desuden trængte specielt celle 8 til maling. Cellen på første sal fremstod i pænere stand end cellerne i stueetagen.

2.1.2. Sikringscellen

Sikringscellen er et ca. 15 m² stort rum med flisegulv og malede vægge.

Inventaret består af en fastmonteret briks med fikseringsseler, fodremme, mavebælte og håndremme. Det blev oplyst at disse er fremme hele tiden. Der var ingen handsker fremme.

Det blev oplyst at sikringscellen kun anvendes yderst sjældent – f.eks. i tilfælde af selvmordstrusler og ved påvirkning af narkotika. I disse tilfælde er alle fikseringsmidlerne i brug hele tiden.

Af Direktoratet for Kriminalforsorgens indstilling om sikringsceller og observationsceller, november 1972, fremgår bl.a. følgende på side 23 :

”De sikringsmæssige foranstaltninger over for urolige indsatte vil ofte tegne en udviklingsrække, hvor enrumsanbringelse er første trin, anbringelse i observationscelle andet trin og placering i sikringscelle, eventuelt tillige med fiksering, sidste trin. Reglerne bør indrettes således, at der anvendes så lidt tvang som muligt, det vil sige, at fiksering kun kan anvendes, hvis anbringelse i sikringscelle uden fiksering ikke er tilstrækkeligt, anbringelse i sikringscelle forudsætter, at observationscelle er utilstrækkeligt, og endelig forudsætter anbringelse i observationscelle, at enrumsanbringelse ikke er tilstrækkeligt. Dette **’skånsomhedsprincip’** – dvs. at der altid skal vælges den mindst indgribende foranstaltning, der er egnet til at løse den foreliggende situation - finder arbejdsgruppen vigtigt at fastslå ved opbygning af de fremtidige regler.

Arbejdsgruppen har overvejet, om der er behov for at opretholde muligheden for anbringelse i sikringscelle uden fiksering. Gruppen finder imidlertid, at der er tilfælde, hvor fiksering ikke er nødvendig, men hvor det vil være utilstrækkeligt at anvende observationscelle. Endvidere vil det i visse situationer kunne være hensigtsmæssigt at lade en indsat forblive en kortere periode i sikringscellen, efter at en fiksering er bragt til ophør. For at undgå at fiksering anvendes mere end absolut nødvendigt, foreslår gruppen derfor, at der fortsat består mulighed for at anbringe en indsat i sikringscelle uden fiksering.”

Under sin inspektion af Statsfængslet i Horsens konstaterede ombudsmanden også at læderbælte og –remme var påsat sengen i sikringscellen.

Denne konstatering gav ombudsmanden anledning til overvejelser om hvorvidt et sådant permanent udstyr på sengen er i overensstemmelse med det anførte skånsomhedsprincip. Efter ombudsmandens umiddelbare opfattelse kan det på den ene side ikke ganske udelukkes at det påsatte udstyr i nogle tilfælde kan føre til en anvendelse af fikseringsmidler hvor en sådan anvendelse strengt taget ikke er nødvendig. Udstyret kan mulig-

vis også medføre anvendelse af flere fikseringsmidler end de der måtte være nødvendige i det konkrete tilfælde. Hertil kommer at det heller ikke kan udelukkes at udstyret kan være medvirkende til at optrappe en situation med sikringscelleanbringelse således at det blotte syn af udstyret bliver den faktor der udløser en herefter begrundet anvendelse af fikseringsmidler – uanset omfanget heraf. På den anden side fandt ombudsmanden ikke helt at kunne udelukke at udstyret i påsat stand - i hvert fald i et vist omfang - i de tilfælde hvor anvendelse af fikseringsmidler er begrundet, i et vist omfang kan medvirke til at selve anbringelsessituationen ikke trækker ud og således optrappes på grund af den tid der medgår til anbringelsen. Han kunne heller ikke se bort fra at sikkerhedsmæssige hensyn kan gøre sig gældende i de nævnte tilfælde; dette for så vidt angår såvel den indsatte som ansatte.

Før ombudsmanden tog endelig stilling til spørgsmålet om et permanent påsat udstyr i form af læderbælte og -remme, bad han direktoratet om en udtalelse.

Direktoratet har endnu ikke afgivet en udtalelse vedrørende dette spørgsmål.

Når direktoratets stillingtagen til spørgsmålet foreligger, vil jeg orientere arresthuset herom, herunder om hvorvidt jeg har grundlag for at foretage mig videre i relation til min inspektion af Arresthuset i Esbjerg.

Det blev oplyst at den faste vagt der skal være til stede når cellen benyttes, bliver tilkaldt udefra, og at han befinder sig lige uden for cellen hvor han kan overvåge cellen gennem en rude i vægen.

Kaldeknappen blev afprøvet og fungerede tilfredsstillende.

Cellen fremstod som pæn.

2.1.3. Observationscellen

Ved siden af sikringscellen ligger observationscellen der er på samme størrelse som sikringscellen. Cellen, der er nymalet, indeholder fast bord med bæk samt en fast seng med madras. Der hører et toilet i stål og en indbygget stålvask til cellen. Der er vindue i døren, og cellen indeholder endvidere en kaldeknop og en højttaler.

Både sikringscellen og observationscellen har en udluftningskanal, og der er altid varme på.

Cellen fremstod som pæn.

2.2. Øvrige rum

2.2.1. Toilet- og badeforhold

På hver etage er der to toiletter og et baderum. Toiletterne er af ældre dato, men fremstod rene og pæne. Der var en lav vask i forrummene til toiletterne. Baderummene indeholder en fliseniche med ”saloondør” for. Der er fugtpletter i loftet. Det blev oplyst at der er problemer med udsugningen.

I forrummene er der en skammel og knager på døren. Der var rensesvæske med tilhørende vejledning.

Toilet- og baderummene bar præg af at der var utilstrækkelig udsugning. Jeg henstiller til arresthuset om at overveje at få forbedret udsugningsforholdene i rummene. Jeg beder arresthuset om at oplyse mig om resultatet af disse overvejelser.

2.2.2. Køkkenfaciliteter

Arresthuset får mad fra eget køkken og har et stort institutionskøkken beliggende i stueetagen. Der blev oplyst at Levnedsmiddelkontrollen aflægger besøg.

Køkkenet virkede meget pænt og rent overalt.

2.3.3. Besøgslokaler

Arresten råder over tre besøgslokaler, hvoraf de to er nyistandsatte af de indsatte. Lokalerne er beliggende i stueetagen.

Hvert rum indeholder en briks, to stole og et sofabord. Der var en hylde med engangslagner og præservativer.

De to nyistandsatte værelser har eget toilet med vask og spejl.

Der er gardiner for vinduerne, og i de to nyistandsatte besøgslokaler er væggene malet i blå og hvide farver. Der er ingen billeder på væggene.

De to nyistandsatte værelser var nydelige mens det sidste trængte til istandsættelse. Jeg går ud fra at der er planer om også at istandsætte dette besøgslokale.

2.3.4. Arbejdslokaler

Arbejdsafdelingen er placeret i kælderen i cellefløjen. Den består af en bred gang med et bord langs den ene side hvor der opbevares forskellige materialer til arbejdet. På den anden side af gangen ligger fire arbejdslokaler og et toilet.

Hvert lokale er på ca. 20 m². I det ene lokale har der tidligere været sikrings- og observationscelle.

Der er arbejdsplads til to indsatte i hvert lokale – i et enkelt lokale er der dog plads til fire. Alle lokalerne har en kaffemaskine og en radio. Lokalerne er malet i forskellige farver.

På tidspunktet for inspektionen var der låst ind til hvert lokale. Det blev oplyst at dette ikke er normalt, og at de indsatte godt må færdes frit mellem de forskellige lokaler. Der er mulighed for at lave forskelligt pakkearbejde.

Det blev oplyst at alle indsatte der ønsker arbejdsfællesskab, kan få det inden for 14 dage. På tidspunktet for inspektionen var der ingen ventetid.

Det blev oplyst at arbejdstilsynet ikke inspicerer lokalerne.

Ud over at lokalerne virkede en anelse nussede, har jeg ingen bemærkninger til arbejdslokalerne.

2.3.5. Fritidsrum

På anden etage ligger et billardrum på ca. 25 m². Det er et lyst rum med store vinduer der ikke kan åbnes. Rummet er nymalet i forskellige stærke farver og fremstår pænt og rent. Selve billardbordet er i fin stand. Det er

planen at rummet i forbindelse med en større renovation af arresthuset skal bruges til skolestue.

Arresthusets motionsrum ligger også på anden etage. Der er tale om et rum på ca. 12 m² med gummigulv. Det er udstyret med en gammel motionscykel, to motionsbænke og løse vægte. Der er ingen vejledning i brug af maskinerne. Arresthuset har efterfølgende oplyst at der udleveres kopi af vejledning vedrørende brug af maskinerne hver gang en ny indsat bruger motionsrummet. Grunden hertil er at der tidligere har været dårlige erfaringer med opslag i motionsrummet da disse blev griset til.

Under inspektionen var rummet ved at blive sat i stand.

Fritidsrummene giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.6. Undervisningslokale

Over for motionsrummet ligger undervisningslokalet. I midten af rummet er placeret et bord med plads til seks personer. I den ene ende af rummet, under vinduet, er placeret et bord med en computer med tilhørende printer. Der er desuden en tavle til stort papir og en reol med få undervisningsbøger.

Undervisningslokalet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.7. Bibliotek

På første etage findes arresthusets bibliotek. Biblioteket består af et mindre rum med et pænt udvalg af fag- og skønlitterære værker. Spe-

cielle ønsker kan bestilles med dags varsel fra det lokale kommunebibliotek.

Det er kun gangmanden der har adgang til biblioteket. På hver etage står en bogkasse med et mindre udvalg af bøger som udskiftes jævnlige.

Jeg bedes oplyst årsagen til at de indsatte ikke har adgang til biblioteket således som det er tilfældet i andre arresthuse og i fængslerne.

2.3.8. Gårdtursarealer

Ved udgangen fra cellefløjen i stuen er beliggende ni strålegårde der er bygget med røde mursten. Hver gård er ca. 20 m² stor – heraf er ca. fire m² overdækket med halvtag mens det resterende areal er overdækket med pressegitte. Der er ingen udsmykning.

Ledelsen oplyste under inspektionen at en del af muren ved strålegården var blæst ned den 3. december 1999. Arresthuset har et ønske om at få nedlagt det nuværende gårdtursareal og omdanne området til et fritidsområde således at dette bliver mere åbent med bedre lysadgang og mulighed for motion. Det blev oplyst at ledelsen havde aftalt et møde med Direktoratet for Kriminalforsorgen vedrørende dette spørgsmål den 21. februar 2000.

Der er fire indsatte på gårdtur ad gangen.

Gårdtursarealet virkede meget trist og utidssvarende.

Jeg beder arresthuset og direktoratet om oplysning om resultatet af mødet den 21. februar 2000.

2.3.9. Vaskefaciliteter

På anden etage er der et vaskerum der tidligere har været køkken. Der er en vaskemaskine med doseringsanlæg og en tørretumbler. De indsatte vasker selv, og det koster 5 kr. pr. gang.

Vaskefaciliteterne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.10. Andet

På første etage findes et lægeværelse der betjenes af en halvdagssygeplejerske. I lokalet findes et medicinskab der altid er aflåst. Lægejournalerne opbevares også altid låst. Sygeplejersken har nøgler hertil. Det blev oplyst at der herudover findes en ekstra nøgle til journalskabet som bliver opbevaret i en lukket konvolut, og at det skal noteres af hvem og hvorfor den er blevet åbnet. I tilknytning til værelset er der et toilet med bad.

Der er i stueetagen to venteværelser. De to venteværelser har træværk på væggene og er begge udstyret med en briks, to stole og et sofabord.

Lokalerne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arbejdet består af akkordarbejde, blandt andet pakkearbejde.

Der er en meget høj beskæftigelse for de indsatte; der er de seneste 20 år ikke blevet udbetalt "dagpenge" til indsatte der ikke har kunnet få beskæftigelse. På grund af risikoen for stor pengeomsætning må de indsatte have maksimum kr. 600,-.

Der er mulighed for at 16-18 personer kan arbejde i arresthusets værksteder i kælderen. Resten arbejder på cellerne. Det er ikke tilladt for de indsatte at arbejde sammen to og to på cellerne. Ledelsen oplyste at de indsatte heller ikke havde fremsat ønsker om at kunne arbejde sammen på cellerne. For tiden var der kun seks indsatte der ønskede at arbejde i fællesskab i værkstederne i kælderen. Der var således plads nok til fællesskab i værkstederne til dem der måtte ønske det.

Jeg er bekendt med at det i nogle andre arresthuse er muligt for de indsatte at arbejde sammen to og to i cellerne. Spørgsmålet om cellefællesskab bl.a. i arbejdstiden har i øvrigt tidligere været behandlet af ombudsmanden, jf. Folketingets Ombudsmands beretning for 1975, s. 481-82 og 489. Ombudsmanden henstillede til direktoratet at overveje generelt at gennemføre en ordning i arresthusene med fællesskab på cellerne bl.a. i arbejdstiden. Direktoratet oplyste at en sådan ordning i vidt omfang blev benyttet når indsatte ytrede ønske herom og sikkerhedsmæssige forhold ikke talte imod.

Direktoratet henlede ved cirkulæreskrivelse af den 1. august 1975 arresthusenes opmærksomhed på spørgsmålet.

Spørgsmålet om hvorvidt der er mulighed for at flere indsatte kan arbejde sammen på cellerne, er også omfattet af en spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden i 1997 har foretaget af samtlige arresthuse i landet. Spørgsmålet var også genstand for drøftelse under et møde den 17. maj 1999 mellem repræsentanter fra Direktoratet for Kriminalforsorgen og mig. Direktoratet har den 7. oktober 1999 oplyst at direktoratet senere vil vende tilbage vedrørende spørgsmålet om baggrunden for den manglende mulighed for arbejdsfællesskab i nogle arresthuse og vedrørende mulighederne

for at fastsætte ensartede regler på området. Direktoratet har i den forbindelse oplyst at spørgsmålet forudsætter en nærmere drøftelse med arresthusene, og at spørgsmålet vil være på dagsordenen på det førstkommande møde med arrestforvarerforeningen, der forventes afholdt i foråret 2000.

På den baggrund foretager jeg mig på nuværende tidspunkt ikke mere vedrørende spørgsmålet i relation til min inspektion af Arresthuset i Esbjerg. Når direktoratet er vendt tilbage over for mig vedrørende spørgsmålet, tager jeg stilling til om jeg har grundlag for at foretage mig mere.

En af de indsatte, der var førtidspensionist, klagede til mig over den arbejdsmæssige situation.

Ledelsen oplyste hertil at der er arbejdspligt også for domfældte førtidspensionister, med mindre arresthusets læge erklærer vedkommende uarbejdsdygtig.

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

3.2. Fritid

De indsatte har i fritiden mulighed for at dyrke motion i motionsrummet eller spille billard. Der kan være to af gangen på fritidslokaliteterne. Ledelsen oplyste at der ikke var ventetid på adgang til fritidslokaliteterne.

En af de indsatte forespurgte under en samtale med mig om det var korrekt at ledelsen påtænkte at nedlægge motionsrummet.

Ledelsen oplyste hertil at man havde overvejet at fjerne nogle af de løst liggende skiver til vægtstængerne, men at man ikke overvejede en lukning af motions-

rummet. Tværtimod havde man planer om et nyt fritidsområde der kan have plads til op til otte indsatte af gangen.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om fritidstilbudene.

3.3. Undervisning

I spørgeskemaundersøgelsen fra 1997 har Arresthuset i Esbjerg oplyst at der årligt er tillagt arresthuset 350 undervisningstimer. Alle de tillagte timer udnyttes.

Arresthuset har to lærere tilknyttet – en fra Kriminalforsorgen i Frihed, der betjener hele det sønderjyske område, og en lokal underviser. Den sidstnævnte underviser ca. 10 timer om ugen. Læreren fra kriminalforsorgen har ca. fem elever ad gangen.

Der undervises i dansk, regning, matematik, engelsk og tysk.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om undervisning.

4. Lægebetjening mv.

Arresthuset har i den ovenfor nævnte spørgeskemaundersøgelse oplyst at arresthuset har fast lægevagt hver 14. dag. Herudover tilkaldes lægen ved akut behov. Hvis der er behov for lægeundersøgelse uden for normal træffetid, anvendes lægevagten.

Der er til arresthuset knyttet en sygeplejerske.

Stofmisbrugere der i forvejen har en behandlingsplan, fortsætter denne i arresthuset. Hvis en ”behandlingskontrakt” med amtet afbrydes på grund af den eventuelle kriminalitet, er det arresthusets tilknyttede læge der beslutter om der skal ske nedtrapning med metadon eller fenemal. Nedtrapning på metadon sker i løbet af 18-21 dage mens nedtrapning på fenemal sker i løbet af 14-21 dage.

Ledelsen mener at skønsmæssigt 50% af de indsatte er misbrugere i en eller anden form.

Personalet er meget opmærksomme på eventuelle narkotikaproblemer. Ledelsen erkender at der er stoffer i huset, men personalet finder ikke meget, heller ikke når der gøres brug af narkohunde. Indsatte der møder op til selvafsoning for en kortere periode, har dog ikke sjældent stoffer med. Besiddelse af stoffer bliver anmeldt til politiet.

Det er sygeplejersken der står for uddelingen af metadon. Metadonen skal altid indtages under opsyn og bliver givet efter et måltid. Desuden skal den indsatte opholde sig i et venterum i en halv time efter indtagelsen.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om lægebetjening mv.

5. Belægning

Arresthuset har en meget høj belægningsprocent.

Der er som nævnt 43 enmandsceller fordelt på tre etager (stuen, første og anden sal). De ”stærke” indsatte forsøges placeret i stueetagen mens de svageste placeres på anden sal. Personalet er meget opmærksom på de stærke contra de svage indsatte.

For tiden er der tre kvindelige indsatte. Anbringelsen af kvinder i arresthuset giver ikke anledning til særlige problemer.

Der er såvel afsonere som varetægtsarrestanter i arresthuset.

Arresthuset er det eneste arresthus mellem grænsen og Horsens med sikringscelle.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om arresthusets belægning.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset får som nævnt mad fra eget køkken. Der var fra de indsatte side tilfredshed med forplejningen. Der er ikke mulighed for selvforplejning da de indsatte ikke har adgang til køkkenfaciliteter.

I forbindelse med inspektionen spiste jeg og mine medarbejdere det samme måltid som de indsatte fik den pågældende dag (varm mad til frokost). Forplejningen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

En af de indsatte klagede over at man fik for lidt at spise i arresthuset.

Hertil oplyste arresthuset at der var mulighed for ekstra udlevering af både brød og kartofler samt sovs og margarine.

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

6.2. Mad udefra

De indsatte kan hver dag få mad udefra fra en lokal delikatesseforretning hvor der kan købes både kolde og lune retter. Bestilling skal ske senest samme dag kl. 15.00.

6.3. Købmand

Arresthuset har i spørgeskemaundersøgelsen oplyst at de indsatte to gange om ugen kan bestille varer der leveres fra en lokal købmand. Bliver en person indsat mellem de to indkøbsdage, har vedkommende mulighed for telefonisk indkøb hvor varerne bliver leveret samme dag.

6.4. Vold mv.

Der bliver grebet konsekvent ind mod vold mellem de indsatte; der foretages foreløbig enrumsanbringelse af den forulepende med henblik på en samtale med denne. Enrumsanbringelsen strækker sig dog ikke over 1-2 dage. Ledelsen har gjort gode erfaringer med afholdelse af samtaler mellem voldsmanden og offeret.

Ledelsen oplyste at der i 1999 var to tilfælde af selvmord i arresthuset (ombudsmanden har modtaget underretning herom).

6.6. Tv-ordning

Arresthuset udlejer tv til de indsatte. Lejen er kr. 5,- om dagen.

Ombudsmanden har af egen drift over for Direktoratet for Kriminalforsorgen rejst nogle generelle spørgsmål om tv-ordninger bl.a. i landets arresthuse og betalingen herfor. Direktoratet har afgivet svar ved skrivelse af den 31. marts 2000. Ombudsmandens undersøgelse er endnu ikke afsluttet.

Jeg foretager mig derfor ikke på nuværende tidspunkt noget vedrørende tv-ordningen i Arresthuset i Esbjerg.

6.7. Fællesskab

I fritiden er der mulighed for fællesskab to og to på cellerne. Fællesskab kan kun ske etagevis – såfremt en indsat ønsker fællesskab med en indsat fra en anden etage, bliver den enkelte indsatte, hvis der er mulighed for det og det ikke er utilrådeligt, flyttet til den anden etage.

For ca. fem år siden havde arresthuset forsøgsvis åbnet for udvidet fællesskab på en af arresthusets cellegange (anden sal). Forsøget blev dog standset da det udviklede sig til ballade mellem de indsatte.

Det begrænsede fællesskab skyldes sikkerhedsmæssige grunde.

Der er som nævnt fire ad gangen på gårdtur.

Jeg bad i min rapport om min inspektion af Arresthuset i Vordingborg Direktoratet for Kriminalforsorgen tage stilling til spørgsmålet om fællesskab på gangene.

Direktoratet har i brev af 10. februar 1999 oplyst at udgangspunktet er at afsonere og varetægtsarrestanter 'så vidt muligt' eller 'i almindelighed' skal have adgang til fællesskab. Adgang til fællesskab kan begrænses såfremt de bygningsmæssige forhold eller ordens- og sikkerhedsmæssige forhold er til hinder for at indsatte får adgang til ubegrænset fællesskab. Vedrørende begrænsninger som følge af bygningsmæssige forhold vil dette særligt gøre sig gældende for arresthuse som ikke er indrettet med henblik på fællesskabsmuligheder.

Jeg går ud fra at arresthuset i lyset af det som Direktoratet for Kriminalforsorgen har udtalt om fællesskab, vil overveje fællesskabsmulighederne i arresthuset.

Jeg udbeder mig underretning om resultatet af overvejelserne.

Jeg kan endvidere oplyse at direktoratet på mødet den 17. maj 1999 (i sagen om spørgeskemaundersøgelsen) oplyste at direktoratet vil drøfte dette spørgsmål med arresthusene. Jeg har endnu ikke modtaget underretning fra direktoratet om resultatet af disse drøftelser.

6.8. Besøg

De indsatte har mulighed for at få besøg på alle ugens dage.

Gæster kontrolleres inden der gives tilladelse til besøg.

Der er også muligt at få besøg i arbejdstiden.

Besøgende med lang rejsetid tilbydes udvidet besøg.

En af de indsatte mente at der var for mange tilfælde af kontrollerede besøg, også i de situationer hvor politiet havde ophævet besøgskontrol.

Ledelsen oplyste at arresthuset på tidspunktet for inspektionen havde 43 indsatte. Ud af disse havde politiet besluttet at 14 skulle have besøgskontrol. Af de resterende 29 indsatte havde arresthuset besluttet at otte af de indsattes besøg skulle foregå under kontrol. Af disse otte havde to haft besøg inden for den seneste uge – der var i den uge 15 besøg i alt til indsatte i arresthuset.

Det oplyste om besøg giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6.9. Talsmandsordning

Arresthuset har ikke en talsmandsordning. Såfremt en indsat ønsker en samtale med ledelsen får vedkommende det så vidt muligt samme dag eller senest dagen efter.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Viborg har dette arresthus rettet henvendelse til Dansk Arrestforvarerforening med anmodning om at foreningen kontakter direktoratet med henblik på udarbejdelse af ensartede regler for talsmandsvirksomhed i arresthusene. Direktoratet har oplyst at direktoratet har modtaget en henvendelse fra Dansk Arrestforvarerforening den 21. juni 1999. Det fremgår af henvendelsen at spørgsmålet om ensretning af praksis på området har været drøftet på foreningens årsmøde, og at man er nået til den konklusion at foreningen vil fraråde at praksis forsøges ensrettet idet det i visse arresthuse vil betyde en stramning der ikke findes hensigtsmæssig eller nødvendig.

Arrestforvarerforeningen har over for direktoratet bl.a. peget på at de indsattes mulighed for fællesskab i de enkelte arresthuse vil være af stor relevans for hvorledes talsmandsordningen bør være. Jeg har bedt direktoratet underrette mig om resultatet af direktoratets behandling af denne henvendelse, og direktoratet har ved brev af den 29. januar 2000 svaret bl.a. følgende:

”...

Direktoratet er enig i, at det udfra ovennævnte betragtninger vil være uhensigtsmæssigt at udarbejde ensartede regler for talsmandsordninger på arresthusområdet, men mener i overensstemmelse med foreningens holdning, at de indsatte via den lokale husorden, opslag eller lignende bør sikres en orientering om, hvorledes de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i det enkelte arresthus.

Direktoratet har derfor dags dato anmodet arresthusene om at sørge for, at de indsatte via den lokale husorden, opslag eller lignende orienteres om, hvorledes de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i arresthuset.”

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad direktoratets anmodning har givet anledning til.

6.10. El-artikler

De indsatte må på cellen have kaffemaskine, tv og radio. Det er på grund af en ældre el-hovedtavle ikke muligt p.t. at belaste el-nettet yderligere.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde samtaler med i alt fem indsatte. Under mødet med arresthusets ledelse forelagde jeg de indsattes klager for ledelsen.

De fem indsatte har fået særskilte svar på deres klager fra mig. De indsattes klager indgår i øvrigt i denne rapport i det omfang det er relevant.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om udlån af arresthusets rapporter mv. for perioden fra den 1. oktober 1999 og fremefter vedrørende disciplinærsager (uanset sagens udfald), enrumsanbringelse og anvendelse af håndjern, dog maksimum 20 inden for hver kategori.

Arresthuset oplyste under inspektionen at arresthuset ikke havde haft disciplinærsager i den ovennævnte periode. Jeg modtog derfor arresthusets disciplinærsager for perioden fra den 8. juli 1999 til den 8. september 1999, svarende til seks sager. Jeg modtog endvidere ni rapporter omhand-

lende perioden fra den 5. juli 1999 til den 21. januar 2000 vedrørende enrumsanbringelse samt tre rapporter vedrørende anvendelse af håndjern dækkende hele 1999.

Endelig modtog jeg ved den afsluttende samtale med ledelsen otte rapporter vedrørende sikringscelleanbringelse dækkende hele 1999 samt to rapporter vedrørende sanktionsforlæg.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

8.1. Disciplinærsager

8.1.1.

Af de seks forhørsprotokoller vedrørte fire afsonere, en var varetægtsarrestant, og en er omtalt som ”venter”. Jeg går ud fra at sidstnævnte afventer overflytning til (endeligt) afsoningssted, således at der reelt er fem sager vedrørende afsonere.

Fire sager endte med ikendelse af disciplinærstraf i form af strafcelle. En sag endte med udgangskarantæne, og i den sidste sag blev den indsatte ikendt erstatningspligt for ødelagt inventar. I en sag er der sket konfiskation af alkohol, og i to andre sager er der sket konfiskation af andre effekter.

Alle sagerne indgår i min undersøgelse. Det skyldes at de krav der gælder for behandlingen af disciplinærsager – i hvert fald for så vidt angår afsonere – også gælder i tilfælde hvor der anvendes andre foranstaltninger over for den indsatte, jf. pkt. 11, i Direktoratet for Kriminalforsorgens

vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Jeg kan oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov over for direktoratet blandt andet har rejst spørgsmålet om anvendelsen af § 11 i relation til varetægtsarrestanter.

Direktoratet svarede mig ved brev af den 16. december 1999 bl.a. følgende:

”...

For så vidt angår enrumsanbringelse af varetægtsarrestanter findes reglerne herom i direktoratets cirkulære af 13. september 1978 om adgangen til at anbringe varetægtsarrestanter i enrum. Det vil ligeledes efter reglerne i dette cirkulære i visse tilfælde kunne være relevant i forbindelse med en disciplinærsag at overveje enrumsanbringelse af en varetægtsarrestant.

Det fremgår af § 39 i direktoratets bekendtgørelse af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel, at hvis der til opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet foretages væsentlige indgreb i varetægtsarrestantens rettigheder, skal det med de fornødne lempelser ske under iagttagelse af reglerne om disciplinærsagens behandling i bekendtgørelsens § 37, jf. direktoratets cirkulære af 13. september 1978 om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for varetægtsarrestanter og om disciplinærsagers gennemførelse.

...”

Reglerne om gennemførelse af disciplinærsager over for afsonere findes i fuldbyrdelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 421 af 21. juni 1973 med senere ændringer om fuldbyrdelse af frihedsstraf) og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 10. marts 1976 med senere ændringer om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse. For så vidt angår varetægtsarrestanter, findes reglerne i bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel og i direktoratets cirkulære af 13. september 1978 med senere ændringer.

Direktoratet har i forlængelse af disse cirkulærer udstedt ovennævnte vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Procedurereglerne i disciplinærstrafcirkulærene mv. finder også anvendelse ved konfiskation og erstatning, jf. Fuldbyrðelsesbekendtgørelsens §§ 37, stk. 1 og 38, stk. 3, varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 3, og vejledningens pkt. 12.

Bestemmelserne i §§ 5-10 i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter er indholdsmæssigt identisk med bestemmelserne i §§ 6-11 i cirkulæret vedrørende afsonere. I det følgende er det cirkulæret vedrørende afsonere der er anvendt.

8.1.2.

Efter cirkulærets § 6 kan den indsatte, hvis der er begrundet formodning om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre disciplinærstraf af strafcelle, midlertidigt anbringes i forhørs-celle. Anbringelse i forhørs-celle kan dog efter bestemmelsen kun ske hvis det er nødvendigt til undersøgelsens gennemførelse. Hvis beslutningen er truffet af andre end institutionens leder, skal denne snarest underrettes om anbringelsen, jf. § 6, stk. 1, 2. pkt. Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen, og skal have lejlighed til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2. Tiden tilbragt i forhørs-celle skal fradrages i udståelsen af strafcelle, jf. § 6, stk. 3.

Det fremgår af vejledningens pkt. 9, sidste pind, at der i det forhørsnotat der skal udfærdiges efter cirkulærets § 9, stk. 4, jf. nedenfor, skal gøres

notat om blandt andet varigheden af en eventuel forudgående forhørs-celleanbringelse.

For at det er muligt at efterprøve om de øvrige bestemmelser i disciplinærstrafcirkulærets § 6 (stk. 1 og 2) er overholdt, må der efter min opfattelse gøres notat om overholdelsen af disse bestemmelser.

Der var forhørs-celleanbringelse i et tilfælde (forhørsprotokol nr. 40). Herudover er der fire tilfælde hvor de indsatte forud for forhøret er blevet enrumsanbragte. Disse anbringelser vil blive gennemgået sammen med de øvrige sager om enrumsanbringelse, jf. nedenfor pkt. 8.2.

Der er i forhørsprotokol nr. 40 gjort notat om anbringelsen i forhørs-celle og tidspunktet herfor.

Rapporten vedrørende forhørs-celleanbringelsen er underskrevet af en overvagtimester hvorfor jeg går ud fra at det er denne der har truffet beslutningen om forhørs-celleanbringelsen. Det fremgår ikke om institutionens leder er blevet underrettet, jf. § 6, stk. 1, 2. pkt. Det fremgår heller ikke om der er forholdt i overensstemmelse med § 6, stk. 2.

Jeg beder arresthuset om at oplyse nærmere om disse forhold.

Det fremgår ikke udtrykkeligt i sagen hvornår forhørs-celleanbringelsen ophørte, eller hvor lang tid den varede. Jeg går ud fra at forhørs-celleanbringelsen i sagen ophørte samtidig med at forhørene blev indledt.

Forhørs-celleanbringelse forudsætter som anført i cirkulærets § 6, stk. 1, at det er ”nødvendigt af hensyn til undersøgelsens gennemførelse”.

Der ses ud fra oplysningerne i forhørsprotokollen ikke at være foretaget undersøgelser i tidsrummet mellem forhørscelleanbringelsen og forhøret.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om grundlaget for anbringelse i forhørscelle set i relation til betingelsen om at anbringelsen skal være nødvendig af hensyn til undersøgelsens gennemførelse.

8.1.3.

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. cirkulærets § 7, stk. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster har jeg udtalt at forhør der afholdes op til tre dage efter indberetningen, efter min opfattelse for så vidt er i overensstemmelse med § 7, stk. 2. Jeg har samtidig bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvor grænsen ligger i bestemmelsen (når der ikke foreligger særlige omstændigheder der gør at forhør ikke kan afholdes inden for tre dage, f.eks. at den indsatte på grund af bortgang eller lignende er fraværende fra institutionen). Direktoratet har i en udtalelse af 1. december 1999 anført følgende:

”Cirkulærets § 7, stk. 2, vedrører alle de sagsbehandlingsskridt, der findes påkrævet, for at disciplinærsagen kan gennemføres, jf. § 7, stk. 1.

I en række tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Disse sagsbehandlingsskridt vil almindeligvis foretages inden forhøret af den indsatte, jf. herved cirkulærets § 9. Endvidere kan det i en række situationer være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner.

Det er direktoratets opfattelse, at der allerede af disse grunde ikke kan fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden (endeligt) forhør af den indsatte. Der henses her bl.a. til, at personale, der skal afhøres, kan have tjenestefri, være på ferie etc.

Det er dog direktoratets opfattelse, at der altid snarest skal foretages en gennemlæsning af en indberetning, når denne modtages, med henblik på en vurdering af, hvorledes sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt.

Det er endvidere direktoratets opfattelse, at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt, således at den indsatte endnu har det passerede i frisk erindring, da dette findes at have betydning for den indsattes mulighed for at forsvare sig og fremkomme med fyldestgørende oplysninger til brug for disciplinærsagens afgørelse.”

Ved vurderingen af spørgsmålet om den tidsmæssige behandling af sagen må der efter min opfattelse i øvrigt lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørs celle eller foreløbig enrum.

Fire af sagerne er behandlet en til to dage efter indberetningen.

I en sag (forhørsprotokol nr. 37) mødte den indsatte ikke op efter en udgang. Han blev anholdt af politiet den 10. juli 1999 og genindsat i arresthuset til fortsat afsoning. Der blev afholdt forhør den 13. juli 1999.

I en sag (forhørsprotokol nr. 36) er der to indberetninger af henholdsvis 6. og 7. juli 1999. Det fremgår at den indsatte den 6. juli 1999 blev bragt i foreløbig enrum. Forhør blev foretaget den 11. juli 1999.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om årsagen til at forhør først blev afholdt den 11. juli 1999.

8.1.4.

Som nævnt modtog jeg under inspektionen to rapporter vedrørende sanktionsforlæg. Der er tale om to tilfælde hvor de indsatte er blevet pålagt en bøde for at ryge hash. I det ene tilfælde er der endvidere fundet ulovlige effekter på cellen.

Cirkulærets § 8 lyder sådan:

"Disciplinærsager om ikendelse af bøder kan gennemføres uden den indsatte tilstedeværelse, dersom overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. I så fald skal den indsatte skriftligt underrettes om, hvilken afgørelse der agtes truffet og om adgangen til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Gennemførelse af sagen uden den indsatte tilstedeværelse forudsætter, at han ikke ønsker at udtale sig i sagen. Hvis han ønsker at få lejlighed hertil, gennemføres disciplinærsagen efter reglerne i § 9.

Stk. 3. Om disciplinærsagens gennemførelse gøres notat i en særlig protokol. Notatet skal indeholde en gengivelse af det indberettede, oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt og oplysning om afgørelsen. I notatet skal det anføres, at den indsatte er underrettet om adgangen til at udtale sig."

I begge sager fremgår det hvornår forseelsen er sket – det fremgår endvidere at begge indsatte har erkendt at have røget hash. I begge sager er anvendt formuleringen: "De er herefter fundet skyldig i ...", og det fremgår at forseelsen er takseret til en bøde på kr. 25,-.

Den anvendte formulering giver umiddelbart indtryk af at der er truffet en afgørelse, og at der således ikke er tale om en underretning om hvilken afgørelse der agtes truffet. Et sådant forhold er ikke i overensstemmelse med cirkulærets § 8, stk. 1. Jeg beder arresthuset om en udtalelse om den anvendte formulering.

Gennemførelse af en disciplinærsag uden den indsatte tilstedeværelse forudsætter at den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen, jf. cirkulærets § 8, stk. 2, 1. pkt. Hvis indsatte ønsker at få lejlighed til at udtale sig, skal disciplinærsagen gennemføres efter reglerne i cirkulærets § 9, jf. § 8, stk. 2, 2. pkt.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har jeg givet udtryk for den opfattelse at der bør gøres notat om overholdelsen af bestemmelsen for at det er muligt at efterprøve hvorvidt den indsatte har ønsket at udtale sig, og om hvordan der i givet fald er forholdt.

I begge sager har de indsatte med deres underskrift vedgået forseelsen og accepteret afgørelsen. De har samtidig afstået fra at blive afhørt. Der er på rapportblanketten endvidere en rubrik med mulighed for at den indsatte erklærer at vedkommende ønsker at få lejlighed til at udtale sig under et disciplinært forhør.

Det anførte giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Der er ikke i partshøringsbestemmelsen i § 8 ligesom i § 9, jf. nedenfor under pkt. 7.1.5., angivet at den indsatte skal gøres bekendt med hvad der er indberettet. Efter vejledningens pkt. 9 skal det indberettede (blot) angives i det notat der skal udfærdiges, men det kan i princippet udfærdiges efter at den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig.

I forbindelse med min inspektion af Fængselsafdelingen i Amstrup har jeg udtalt at det forudsætningsvis følger af cirkulærets § 8 og direkte af forvaltningslovens § 19 at partshøring også i § 8-sager skal ske ved at den indsatte gøres bekendt med indberetningen således at den indsatte på dette grundlag kan tage stilling til om vedkommende vil benytte sig af adgangen til at fremkomme med en udtalelse i sagen.

Efter cirkulærets § 8, stk. 3, skal der gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse i en særlig protokol. Notatet skal i henhold til bestem-

melsen og vejledningens pkt. 9 bl.a. indeholde en gengivelse af det indberettede.

Jeg har ikke modtaget de tilgrundliggende rapporter. Jeg har derfor ikke mulighed for at efterprøve om notaterne i disse sager indeholder en gengivelse af alle forhold der måtte være indberettet. Jeg har imidlertid ikke grundlag for at antage at rapporterne skulle omfatte andre forhold end det der fremgår af notaterne efter § 8, stk. 3.

Idet jeg går ud fra at det indberettede altid er angivet i bødeforlægget inden det gøres bekendt for den indsatte, lægger jeg til grund at der herved anvendes en fremgangsmåde der for så vidt opfylder partshøringspligten i forvaltningslovens § 19.

Efter disciplinærstrafcirculærets § 8, stk. 3, skal der gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse, og dette skal ske i en særlig protokol. Da kravene til denne protokol og indholdet af notatet i det væsentlige svarer til cirkulærets § 9, stk. 1, om sager hvor der har været afholdt forhør, er bødeforlægssagerne medtaget nedenfor under pkt. 8.1.8.1. vedrørende dette.

8.1.5.

§ 9 i disciplinærstrafcirculæret har følgende indhold:

"I disciplinærsager i øvrigt gøres den indsatte bekendt med, hvad der er indberettet, og orienteres i hovedtræk om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen træffes under den indsattes tilstedeværelse, efter at han har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens funktionærer.

Stk. 4. Om disciplinærsagens gennemførelse gøres notat i en særlig protokol. Notatet skal indeholde en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, der skal protokolleres, medens vedkommende er til stede. Protokollatet søges affattet således, at det kan godkendes af den pågældende. Notatet skal endvidere indeholde oplysning om, hvilke bestemmelser der anses overtrådt, på hvilket grundlag dette anses for bevist og oplysning om afgørelsen."

8.1.6.

Det fremgår af forhørsprotokollerne at alle indsatte er blevet gjort bekendt med det indberettede, jf. cirkulærets § 9, stk. 1. De indsatte har endvidere haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 9 stk. 2.

I et tilfælde (forhørsprotokol nr. 39) fremgår det af rapporten at den indsatte ikke havde bemærkninger til den ikendte disciplinærstraf. I et tilfælde (forhørsprotokol nr. 36) ikendes den indsatte erstatningspligt for ødelagt inventar – det fremgår af indholdet af rapporten at afgørelsen er truffet under den indsattes tilstedeværelse.

I de resterende fire tilfælde fremgår det ikke om afgørelserne er truffet under den indsattes tilstedeværelse.

Jeg beder arresthuset udtale sig om hvorvidt afgørelserne i disse fire sager er truffet under den indtastes tilstedeværelse.

8.1.7.

Alle afhøringer skal overværes af et vidne, jf. disciplinærcirkulærets § 9, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. vejledningens pkt. 10.

Dette er angivet i samtlige tilfælde.

Den funktionær der har foretaget indberetningen, eller andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I alle tilfælde fremgår det at vidnet var forskellig fra indberetteren.

8.1.8.

Der er i alle sager gjort notat om disciplinærsagens gennemførelse, jf. cirkulærets § 9, stk. 4.

8.1.8.1.

Nærmere regler om den protokol der skal anvendes efter bestemmelsen i cirkulærets § 9, stk. 4, findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Heraf fremgår det at kravet om en "særlig protokol" kan opfyldes ved at anvende et ringbind, under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering. Hvis en side ikke er helt udfyldt, bør det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud.

Alle forhørene er noteret på særskilte sider og skrevet på en maskine, og jeg går ud fra at de herefter er indsat i ringbind. Forhørene er nummererede. I et tilfælde fylder forhøret mere end to sider – her er der øverst på den anden side anført at dette er side 2 til forhøret.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning har direktoratet udtalt følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerring af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Det er således ikke tilstrækkeligt at Arresthuset i Esbjerg alene nummererer de enkelte forhørsudskrifter. Nummereringen bør for fremtiden suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider. Idet jeg går ud fra at arresthuset vil være opmærksom på dette forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Det fremgår af de rapporter som jeg har modtaget, at der er lavet huller i siderne. Jeg går derfor ud fra at rapporterne er blevet sat i ringbind.

I fire tilfælde slutter forhøret nederst på side 1. I et tilfælde slutter forhøret ikke nederst på siden, men der er her lavet markering med streg på den resterende del af siden. I et tilfælde slutter forhøret midt på side 2. Der er i dette tilfælde ikke foretaget markering med en lodret streg på den ikke helt udfyldte side.

Det er beklageligt at der ikke i dette sidste tilfælde er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10. Idet jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på dette fremover, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen og øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, tydeligt fremgå af protokollen.

I tre tilfælde fremgår dato for indberetningen ikke af protokollen. Dokumenter fremlagt til protokollen er i alle tilfælde angivet.

Det er beklageligt at dato for indberetningen ikke fremgår i alle tilfælde. Idet jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på dette forhold fremover, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Det skal efter vejledningens pkt. 10 endvidere fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

Det fremgår ikke i noget tilfælde om indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

Dette er beklageligt. Jeg henstiller til arresthuset at ændre sin praksis således at det i fremtiden fremgår af protokollen om indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Derudover skal det, med angivelse af navn og titel, fremgå hvem der har indberettet sagen, og hvem der har været vidne til forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

Der er forholdt i overensstemmelse hermed i samtlige sager.

Efter vejledningens pkt. 10 bør vidnets godkendelse af protokolens indhold endvidere fremgå af protokollen, eventuelt ved vidnets underskrift.

I samtlige tilfælde har vidnet underskrevet protokollen.

8.1.8.2.

Ifølge vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde "en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24", dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Notatet (begrundelsen) skal for det første indeholde oplysninger om de faktiske omstændigheder der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, jf. pkt. 9, 1. pind.

De afgivne forklaringer er i samtlige tilfælde gengivet i protokollen.

I forhørsprotokol nr. 35 er der sket en delvis gengivelse af det indberettede. Det fremgår dog af protokollen at den indsatte nægter kendskab til nogle effekter der er nævnt i indberetningen, men som ikke er nævnt i protokollen.

Det er beklageligt at disse effekter ikke er nævnt i protokollen.

I forhørsprotokol nr. 36 ligger der to indberetninger til grund for forhøret. En af disse indberetninger er gengivet i forhørsprotokollen. Den anden indberetning – omhandlende ødelagt inventar

– er ikke gengivet i protokollen. Sagen er afsluttet med at den indsatte er blevet pålagt erstatningspligt for det ødelagte inventar.

Det er beklageligt at den indberetning der førte til en sanktion, ikke er gengivet i protokollen.

I forhørsprotokol nr. 37 skyldtes forhøret at den indsatte blev væk efter en udgang. Døgnrapport vedrørende dette og arrestjournalen vedrørende genindsættelsen er gengivet.

I forhørsprotokol nr. 38, 39 og 40 er indberetningen gengivet.

Generelt er det beklageligt at indberetninger i samtlige tilfælde ikke er (fuldt ud) gengivet i protokollen. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på dette forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

For det andet skal det fremgå af notatet hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der ved bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. vejledningens pkt. 9, 2. og 3. pind.

I fire tilfælde (forhørsprotokol nr. 36, 37, 38 og 40) har den indsatte erkendt forholdet, og der har derfor ikke været spørgsmål om bevisbedømmelse.

I en sag (forhørsprotokol nr. 35) har den indsatte erkendt at have røget hash, men har nægtet kendskab til effekter fundet i vedkommendes celle. Arresthuset har ved afgørelsen lagt vægt på at effekterne var fundet i vedkommendes celle.

Jeg mener ikke at en objektiv konstatering af at effekterne var i cellen, kan sidestilles med en bevisbedømmelse af fundet i forhold til den indsatte forklaring om ikke at have kendskab til effekterne. Det er således beklageligt at der i denne sag ikke er sket en reel bevisbedømmelse.

I en sag (forhørsprotokol nr. 39) har den indsatte erkendt at have røget hash, men han har benægtet at have taget andre stoffer. Med henvisning til resultatet af en urinprøve har arresthuset fundet det godtgjort at vedkommende har taget andre stoffer ud over hash.

Jeg har ingen bemærkninger til denne bevisbedømmelse.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt – med angivelse af loven, bekendtgørelsen eller cirkulæret, samt ved præcis angivelse af §, stk., litra eller nr. etc., jf. vejledningens pkt. 9, pind 4. Det er i den forbindelse anført at det i sager vedrørende indtagelse af euforiserende stoffer vil være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

I fire tilfælde (forhørsprotokol nr. 35, 36, 38 og 39) er der henvist til at de indsatte har overtrådt § 19, stk. 2, i Direktorat for Kriminalforsorgens cirkulære af 21. juni 1973 om fuldbyrdelse af frihedsstraf. I protokol nr. 35 drejede det sig om en indsat der havde erkendt at have røget hash, og hvor der var fundet nogle effekter i vedkommendes celle. I protokol nr. 36 var der tale om

en indsat der havde ødelagt inventar på cellen, og i protokol 38 var der tale om en indsat der havde røget heroin. Protokol nr. 39 drejede sig om en indsat der havde røget hash og taget andre stoffer.

Ovennævnte cirkulæres § 19, stk. 2, har følgende indhold:

”§ 19. ...

Stk. 2. De [de indsatte] er i institutionen undergivet straffelovgivningens regler og skal overholde alle bestemmelser, som omfattes heraf.”

Det er ikke angivet hvilken bestemmelse i straffelovgivningen som den indsatte har overtrådt, og angivelsen er derfor ikke tilstrækkelig præcis på dette område.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke strafferetlige bestemmelser der i de enkelte tilfælde er anset for overtrådt.

Forhørsprotokol nr. 40 drejer sig om en indsat der mødte beruset op efter en udgang og forsøgte at indsmugle spiritus. Der er i dette tilfælde henvist til at den indsatte har overtrådt cirkulærets § 19, stk. 3, der har følgende indhold:

”§ 19. ...

...

Stk. 3. De [de indsatte] skal overholde de bestemmelser, som institutionens leder har fastsat af ordens- og sikkerhedshensyn.”

De indsatte kan ikke overtræde denne bestemmelse, men alene de bestemmelser som institutionen har fastsat efter denne bestemmelse. Der må derfor også henvises til disse bestemmelser i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser som anses for overtrådt i de konkrete tilfælde.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke bestemmelser der i den konkrete sag er blevet overtrådt.

Det sidste tilfælde (forhørsprotokol nr. 37) drejer sig om en indsat der ikke mødte op efter udgang. Der er her henvist til at den indsatte har overtrådt cirkulærets § 24, der har følgende indhold:

”§ 24. Direktoratet fastsætter regler om udgang. Det skal indgå i institutionens almindelige overvejelser, om der bør gives indsatte, der efter disse regler har mulighed herfor, tilladelse til udgang af hensyn til deres oplæring, uddannelse eller beskæftigelse.”

Heller ikke i dette tilfælde kan der ske en overtrædelse af den anførte bestemmelse hvorfor henvisningen er utilstrækkelig.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilken bestemmelse der anses for overtrådt.

Generelt er det beklageligt at der i ikke et tilfælde er sket en tilstrækkelig præcis angivelse af hvilke bestemmelser der anses for overtrådt.

Notatet skal endelig for det fjerde indeholde en præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf eller anden foranstaltning) som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, cirkulære, §, stk., litra eller nr. etc.), jf. vejledningens pkt. 9, pind 5.

Hjemlen for ikendelse af disciplinærstraf findes i straffelovens § 47 og fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 for så vidt angår afsonere, og i retsplejelovens § 775, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, for så vidt angår varetægtsarrestanter.

Der må således i sager der udmunder i en disciplinærstraf, henvises til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 eller varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1.

Hvis sagen ikke munder ud i en disciplinærstraf, men i en anden foranstaltning, må der henvises til det relevante retsgrundlag for denne foranstaltning.

I en sag (forhørsprotokol nr. 40) er der truffet beslutning om at tilladelse til udgang er tilbagekaldt i tre måneder. Der er henvist til udgangscirkulærets (Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1986 om udgang til indsatte) § 12, stk. 1, jf. § 4.

Jeg har ingen bemærkninger til denne henvisning.

I fire sager (forhørsprotokol nr. 35, 37, 38 og 39) er der truffet beslutning om disciplinærstraf i form af strafcelle. Der er ikke i disse tilfælde henvist til hjemlen for afgørelsen.

Det er beklageligt at der i disse tilfælde ikke er henvist til hjemlen for afgørelsen. Idet jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på dette forhold fremover, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.1.9.

Af vejledningens pkt. 4 fremgår det at der ved et forhørs begyndelse skal vejledes om fem nærmere opregnede rettigheder. Det drejer sig om retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt i sagsakterne, retten til at udtale sig inden der træffes afgørelse, retten til ikke at godkende forhørslederens referat af sin forklaring og retten til at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen. Det skal efter vejledningens pkt. 9, pind 7, fremgå af notatet i forhørsprotokollen hvad den indsatte er vejledt om.

Ud over vejledning om retten til at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen er der i alle sager sket vejledning i overensstemmelse hermed. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på vejledning om udlevering af kopi af notatet om disciplinærsagen, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Et af forhørene (forhørsprotokol nr. 35) har været foretaget over for en kvindelig indsat der som de øvrige også er vejledt om sine rettigheder. Der er anvendt en standardformulering, formentlig fra tekstbehandling, men i intet tilfælde er ”han” rettet til ”hun”.

Det er naturligvis uheldigt. Jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil rette standardformuleringerne til når der er tale om forhør over for kvinder.

8.1.10.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 2, varetægtsbekendtgørelsens § 29, stk. 2, og vejledningens pkt. 13, skal den indsatte vejledes om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. I vejledningens pkt. 13 er det angivet at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage over (både) "sagens behandling og afgørelse". Det er samtidig an-

givet at den indsatte bør opfordres til at sende en eventuel klage gennem anstalten.

I alle tilfælde er de indsatte gjort bekendt med at arresthusets afgørelse kan påklages til direktoratet. Det fremgår ikke at de indsatte er blevet vejledt om at der også kan klages over sagens behandling, eller at de indsatte er blevet opfordret til at sende en eventuel klage gennem arresthuset.

Dette er beklageligt. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på disse forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.1.11.

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse af det indberettede. Om denne orientering skal der gøres notat i journalen eller i forhørsprotokollen. Der er i ingen af sagerne sket politianmeldelse.

8.1.12.

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffelovens § 47, stk. 3. Herefter kan der ske konfiskation af genstande som er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i anstalten, medmindre genstandene tilhører nogen som ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Procedurereglerne for behandling af disciplinærsager finder som nævnt under pkt. 8.1.1. ovenfor også anvendelse i forbindelse med konfiskation, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37 og disciplinærstrafvejledningens pkt. 12, 4. afsnit.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 931, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation. Det følger heraf at der kan ske konfiskation af nærmere angivne genstande, herunder euforiserende stoffer og genstande der benyttes eller er bestemt til at benyttes ved indtagelse af sådanne stoffer, hvis den pågældende administrativt vedtager det. Hvis den pågældende ikke vil vedtage konfiskation, må genstandene overdrages til politiet med henblik på eventuel beslaglæggelse, jf. vejledningens pkt. 12. Effekter der ikke er omfattet af bekendtgørelsen, men som det ikke er tilladt at have i institutionen (f.eks. spiritus), er der ikke hjemmel til at konfiskere, men de kan henlægges på depot til løsladelsen.

Jeg forstår det sådan at formuleringen "omfattet af bekendtgørelsen" sigter til typer af effekter der er opregnet i bekendtgørelsen. Jeg henviser til at bekendtgørelsen ikke finder anvendelse for de opregnede effekter hvis der i sagen kan blive spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, jf. § 1 i bekendtgørelsen.

Ved konfiskation af euforiserende midler gælder endvidere de særlige regler i cirkulære af 18. marts 1994 med senere ændringer om fremgangsmåden med hensyn til konfiskation af euforiserende midler der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Jeg kan oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvorvidt en anstaltsleder/arrestinspektør har kompetence til at træffe afgørelse om konfiskation efter Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1994, jf. § 1, 1. pkt., i bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993, eller hvorvidt en sådan afgørelse alene henhører under politiet. I førstnævnte cirkulære er det indledningsvist anført at "De afgø-

relser, der træffes efter nedenstående regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil." Under pkt. 1 i cirkulæret er det anført at "Afgørelse om konfiskation af euforiserende midler hos ... varetægtsfængslede, foretages i overensstemmelse med reglerne i ... § 931, stk. 5, i Lov om Rettens Pleje samt Justitsministeriets bekendtgørelse af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation." I § 1, 1. pkt., i sidstnævnte bekendtgørelse er det angivet at der i sager i hvilke der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, kan vedtages udenretlig konfiskation af nærmere angivne genstande. Jeg har i den forbindelse anført at udtrykket "afgørelse om konfiskation" efter ordlyden af cirkulæret af 18. marts 1994 efter min opfattelse må forstås som dækkende den afgørelse der skal træffes vedrørende spørgsmålet om hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse - dvs. afgørelsen af hvorvidt der i sagen bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte. (Jeg har herved forudsat at bekendtgørelsen i øvrigt finder anvendelse idet der er tale om effekter der er direkte opregnet i bekendtgørelsen).

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af den 16. december 1999 til mig bl.a. oplyst følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at afgørelsen om, hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse, henhører under anklagemyndigheden/politiet, og at arresthuset således i disse sager skal fungere som ekspeditionskontor for fremsendelse af varetægtsarrestantens vedtagelse til politiet.

Når det i direktoratets cirkulæreskrivelse af 18. marts 1994 om fremgangsmåde med hensyn til konfiskation af euforiserende midler, der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene er anført, at de afgørelser, der træffes efter de pågældende regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil, skal dette således forstås sådan, at afgørelserne for så vidt angår afsonere i overensstemmelse med reglerne i straffelovens § 47, stk. 3, jfr. § 37, jfr. §§ 34-35 i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse af 21. juni 1973 om

fuldbyrdelse af frihedsstraf kan træffes af anstaltslederen eller den, han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den disciplinære myndighed. For så vidt angår varetægtsfængslede træffes de formelle afgørelser af arrestinspektøren i den pågældendes egenskab i politimester.”

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 28. oktober 1996 til arrestinspektøren ved Arresthuset i Århus bl.a. har anført følgende:

”På et møde den 12. september 1996 mellem arresthuset i Århus og Rejseinspektionen blev der rejst spørgsmål om hjemmelen til, i tilfælde hvor arrestanten ikke vil give samtykke til konfiskation, at inddrage euforiserende stoffer hos varetægtsarrestanter med henblik på at overdrage disse til politiet.

I den anledning skal direktoratet meddele, at eftersom besiddelse af euforiserende stoffer er strafbart, kan inddragelse af disse ske i medfør af retsplejelovens § 825, stk. 1, 3. pkt. Af § 825, stk. 1, 4. pkt., fremgår det, at genstande, som er beslaglagt i medfør af den nævnte bestemmelse, uopholdeligt skal afleveres til politiet”.

I en sag (forhørsprotokol nr. 40) fremgår det at der er sket konfiskation af en flaske snaps. Flaskens indhold er blevet destrueret.

Som overfor nævnt kan spiritus (der ikke er nævnt i bekendtgørelsen) ikke konfiskeres – der kan i stedet ske henlæggelse på depot. Det er derfor beklageligt at der er sket konfiskation og efterfølgende destruktion.

Det fremgår af vedlagte indberetningsrapport til samme sag at der tillige er frataget den indsatte en pose lakridskonfekt.

Jeg beder arresthuset oplyse hvad der er sket med denne pose.

I en sag (forhørsprotokol nr. 36) fremgår det af den vedlagte indberetningsrapport at denne var vedlagt en rist, to små breve, kobbertråd samt en negletang.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om hvad der er sket med disse effekter.

I en sag (forhørsprotokol nr. 35) fremgår det af den vedlagte indberetningsrapport at der i den indsattes celle var fundet en del (ulovlige) effekter.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om hvad der er sket med disse effekter.

8.1.13.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 38, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 1, kan den indsatte pålægges at betale erstatning "for skadeforvoldelse, som han efter almindelige erstatningsregler er ansvarlig for, herunder ... beskadigelser af institutionens bygninger, maskiner, inventar, ... og andre genstande, der tilhører institutionen." Pligten kan pålægges samtidig med en disciplinærstraf, jf. vejledningens pkt. 12. Erstatningsbeløbet kan indeholdes i arbejdspenge og løsladelsesbeløb, jf. Fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 38, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 2.

Reglerne om sagsbehandling for disciplinærsager finder som nævnt under pkt. 8.1.1. tilsvarende anvendelse. Varetægtsarrestanter skal vejledes om deres ret til domstolsprøvelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 4.

I en sag (forhørsprotokol nr. 36) blev den indsatte – en varetægtsarrestant – pålagt at betale erstatning for ødelagt inventar.

Der er ved afgørelsen ikke henvist til varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 1, og det fremgår ikke at den indsatte er blevet vejledt om adgangen til domstolsprøvelse.

Dette er beklageligt. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på dette, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.1.14.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 34, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 36, stk. 1, er den disciplinære myndighed hos institutionens leder eller den han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den.

Samtlige disciplinærsager er blevet behandlet af arrestforvareren.

8.1.15.

Som disciplinærstraf kan anvendes bøde eller strafcelle, jf. § 1 i cirkulære af 13. september 1978 om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for varetægtsarrestanter mv.

Varigheden af strafcelle for så vidt angår varetægtsarrestanter, fastsættes under hensyn til overtrædelsens art og omfang til et tidsrum af højst to uger, jf. ovennævnte cirkulæres § 3, stk. 1. Strafcelle kan dog ikke ikendes i mere end en uge medmindre der foreligger undvigelse, forsøg herpå eller grovere disciplinærforseelse i øvrigt, jf. § 3, stk. 2.

Ud af de seks forhørsprotokoller endte fire sager med strafcelle. I et tilfælde var der tale om tre dages strafcelle på grund af rygning af hash og fund af ulovlige effekter på vedkommendes celle. Et tilfælde drejede sig om en indsat der ikke kom tilbage fra udgang – her blev vedkommende sat i strafcelle i fem dage. I de to sidste tilfælde skete der isættelse i strafcelle i en uge på grund af indtagelse af euforiserende stoffer.

8.2. Enrumsanbringelse

8.2.1.

Jeg har modtaget ni rapporter vedrørende enrumsanbringelse. Endvidere er der i tilknytning til forhørsprotokollerne vedrørende disciplinærsager fire sager omhandlende foreløbig enrumsanbringelse. Disse sager vil her blive behandlet sammen med de øvrige sager om enrumsanbringelse.

8.2.2.

Regler om enrumsanbringelse af afsonere findes i cirkulære af 14. september 1978 med senere ændringer om adgangen til at anbringe indsatte i enrum. For så vidt angår varetægtsarrestanter, findes reglerne i cirkulære af 13. september 1978 med senere ændringer om adgangen til at anbringe varetægtsarrestanter i enrum. Bestemmelserne er i alt væsentligt identiske.

I tilslutning til disse cirkulærer har direktoratet udsendt en cirkulæreskrivelse af 19. april 1991 om notatpligt ved ophør af enrumsanbringelse, jf. nærmere nedenfor under pkt. 8.2.7.

8.2.3.

Jf. cirkulærernes § 2, stk. 2, kan tvangsmæssig enrumsanbringelse ske når:

- 1) det findes nødvendigt for at forebygge undvigelse,
- 2) det findes nødvendigt for at forebygge voldsom adfærd,
- 3) det findes påkrævet for at hindre fortsat strafbar virksomhed, herunder brug af euforiserende stoffer,
- 4) varetægtsarrestanten/den indsatte udviser en sådan grov eller gentagen utilladelig adfærd som gør fortsat ophold i fællesskab åbenbart ufor-
svarlig,
- 5) varetægtsarrestanten/den indsatte modsætter sig foranstaltninger der er
nødvendige af sikkerhedshensyn eller
- 6) varetægtsarrestanten/den indsatte modsætter sig foranstaltninger der er
påkrævet for at gennemføre en almindelig sundhedskontrol eller fore-
bygge smittefare.

Herudover kan indsatte tvangsmæssigt anbringes i enrum såfremt:

- 7) den indsatte nægter at påtage sig beskæftigelse i institutionen efter
dennes bestemmelse eller
- 8) det på baggrund af konkrete omstændigheder findes nødvendigt i
tilfælde hvor den indsatte skal afgive urinprøve.

8.2.4.

Efter enrumscirkulærernes § 2, stk. 3, kan der ske foreløbig enrums-
anbringelse - indtil beslutning om endelig enrumsanbringelse kan træffes
- hvis der på grundlag af de foreliggende oplysninger eller under hensyn
til den udviste adfærd er begrundet formodning om at den indsatte/-

varetægtsarrestanten opfylder betingelserne for anbringelse i enrum. For afsoneres vedkommende kan der tillige ske foreløbig enrumsanbringelse hvis der er begrundet formodning om at den indsatte opfylder betingelserne for overførsel til lukket anstalt. Foreløbig enrumsanbringelse kan ske mens sagens omstændigheder søges klarlagt.

Der er sket foreløbig enrumsanbringelse i samtlige sager.

For så vidt angår disciplinærsagerne, er der i to tilfælde sket foreløbig enrumsanbringelse på grund af fund af hash og heroin i de indsattes urinprøve. Der ses ikke at være foregået yderligere undersøgelser fra tidspunktet for urinprøvernes resultat og til afhøring af de indsatte.

Jeg beder arresthuset oplyse om grundlaget for den foreløbige enrumsanbringelse.

I et tilfælde er der sket enrumsanbringelse efter forsøg på indsmugling fra en anden celle. Den foreløbige enrumsanbringelse skete den 6. juli 1999. Efterfølgende visitation den 7. juli 1999 viste at den indsatte havde ødelagt en del af cellens inventar ("narkonet"), og der blev endvidere fundet ulovlige effekter på cellen. Der blev foretaget forhør den 11. juli 1999.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om den indsatte var anbragt i foreløbig enrum fra den 6. juli 1999 og til forhøret den 11. juli 1999, og i bekræftende fald beder jeg arresthuset om at oplyse grundlaget for den fortsatte enrumsanbringelse.

I det sidste tilfælde skete der foreløbig enrumsanbringelse efter fund af effekter til brug for hashrygning.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om grundlaget for den foreløbige enrumsanbringelse.

For så vidt angår de øvrige ni sager om enrumsanbringelse, er der i to tilfælde – begge den 21. januar 2000 – sket foreløbig enrumsanbringelse på grund af forsøg på uds mugling af breve. I et tilfælde blev den indsatte udtaget af enrum den 24. januar 2000. I det andet tilfælde fremgår det at det den 24. januar 2000 blev besluttet at den indsatte skulle udtages af enrum den 25. januar 2000.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om det er en fejl at der i det sidstnævnte tilfælde står den 25. og ikke den 24. januar 2000. Jeg bemærker at jeg ikke har medtaget denne sag under min gennemgang af sager vedrørende endelig enrumsanbringelse, jf. nedenfor pkt. 8.2.5.

Der ses i de to sager ikke at være sket yderligere undersøgelser mellem den 21. januar 2000 og den 24. januar 2000.

I en sag er der den 12. januar 2000 sket foreløbig enrumsanbringelse efter at det ved en visitation var blevet konstateret at et gitter i vinduet var ødelagt. Det fremgår af notat af 14. januar 2000 at den indsatte er blevet udtaget af enrum den 14. januar 2000. Der ses ikke at være sket undersøgelser i den mellemliggende periode.

I et tilfælde er der den 20. juni 1999 sket foreløbig enrumsanbringelse efter fund af hash mv. i den indsattes celle. Den 22. juni 1999 blev den indsatte tildelt en advarsel. Der har tilsyneladende været tale om enrumsanbringelse i hele perioden. Det fremgår ikke at der er foretaget yderligere undersøgelser i perioden.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om grundlaget for de foreløbige enrumsanbringelser.

I de resterende fem tilfælde fremgår det af rapporterne at de indsatte har været påvirket – i tre af disse tilfælde var de indsatte i øvrigt i besiddelse af euforiserende stoffer, og i et tilfælde var den indsatte i besiddelse af andre ulovlige effekter.

Jeg har ingen bemærkninger til de her foretagne enrumsanbringelser.

Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for den foreløbige enrumsanbringelse og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 2, stk. 4.

Det fremgår af rapporterne at den indsatte i syv af sagerne er blevet orienteret om begrundelsen for den foreløbige enrumsanbringelse, og at vedkommende har haft lejlighed til at udtale sig. I de resterende seks sager kan det ikke ses om der er forholdt i overensstemmelse med cirkulærernes § 2, stk. 4.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom, herunder om hvilken fremgangsmåde der følges med hensyn til overholdelse af denne bestemmelse.

8.2.5.

Nærmere regler om den procedure der skal følges ved afgørelse af sager om endelig enrumsanbringelse efter § 2, stk. 2, er fastsat i cirkulærernes § 3. Det fremgår heraf bl.a. at enrumsanbringelse efter § 2, stk. 2 (dvs. endelig afgørelse om tvungen anbringelse i enrum) forudsætter at den

indsatte i fornødent omfang er gjort bekendt med de foreliggende indberetninger og eventuelle afhøringer og har haft lejlighed til at udtale sig (cirkulærernes § 3, stk. 3).

I ingen af disciplinærsagerne endte den foreløbige enrumssanbringelse med en endelig enrumssanbringelse.

Ud af de øvrige ni sager om enrumssanbringelse endte fem sager med endelig enrumssanbringelse. I samtlige tilfælde skyldtes enrumssanbringelsen brug af euforiserende stoffer. I alle fem sager er bestemmelserne i cirkulærernes § 3, stk. 3, blevet overholdt.

8.2.6.

Hvis der har været iværksat foreløbig enrumssanbringelse, skal sagen – dvs. afgørelsen af spørgsmålet om hvorvidt der skal ske endelig enrumssanbringelse eller ej – fremmes mest muligt, jf. enrumscirkulærernes § 3, stk. 2.

For så vidt angår disciplinærsagerne er der i tre ud af fire tilfælde foretaget forhør dagen efter den foreløbige enrumssanbringelse. I det sidste tilfælde (forhørsprotokol nr. 38) er der sket forhør fem dage efter den foreløbige enrumssanbringelse.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om årsagen til at der i det sidstnævnte tilfælde først blev foretaget forhør fem dage efter den foreløbige enrumssanbringelse.

For så vidt angår de øvrige sager er der i tre ud af ni tilfælde foretaget forhør dagen efter den foreløbige enrumssanbringelse. I tre tilfælde er

forhør foretaget to dage efter den foreløbige enrumsanbringelse, og i de resterende tilfælde er forhør foretaget 3 dage efter den foreløbige enrumsanbringelse.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om hvorfor der i tre tilfælde først blev foretaget forhør tre dage efter enrumsanbringelsen.

Ifølge cirkulærernes § 3, stk. 4, skal den indsatte altid gøres bekendt med begrundelsen for at vedkommende anbringes i enrum. I samtlige tilfælde er de indsatte blevet oplyst om grunden til enrumsanbringelsen.

Efter cirkulærernes § 3, stk. 5, skal alle afhøringer overværes af en af institutionens funktionærer.

I to tilfælde (rapporter af 13. juli 1999 og 21. januar 2000) fremgår det at der er foretaget forhør, men det er ikke anført om der har været et vidne til stede. I to tilfælde (rapporter af 20. juni 1999 og 21. januar 2000) fremgår det ikke om der er foretaget forhør og derfor heller ikke om der har været et vidne til stede.

Dette er beklageligt. Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i de to sidstnævnte tilfælde har været foretaget forhør.

Ifølge cirkulærernes § 3, stk. 6, skal der laves et notat der indeholder en gengivelse af det indberettede og eventuelle forklaringer. Den indsatte skal have lejlighed til at godkende gengivelsen af sin forklaring, og det skal anføres om godkendelse er sket. Notatet skal endvidere indeholde en udførlig begrundelse for at anbringelsen er anset for påkrævet.

I samtlige sager indeholder notatet en gengivelse af det indberettede og eventuelle forklaringer.

I intet tilfælde fremgår om den indsatte har haft lejlighed til at godkende sin forklaring, og det er ikke anført om godkendelse er sket.

Dette er beklageligt. Idet jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på dette forhold fremover, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

I de fem sager hvor der er sket endelig enrumsanbringelse, er det i et tilfælde (rapport af 13. juli 1999) anført at den indsatte placeres i foreløbig enrum i henhold til cirkulærets § 2, stk. 2, pkt. 3, idet han fortsat anses for påvirket. I de øvrige tilfælde er der alene henvist til cirkulærets § 2, stk. 2, pkt. 3 (og i et tilfælde tillige til pkt. 4).

En henvisning til de relevante retsregler er ikke tilstrækkeligt til at opfylde kravet om en udførlig begrundelse for at enrumsanbringelse er påkrævet. Det bør således af notatet fremgå hvorfor der konkret er sket enrumsanbringelse. Idet jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på dette forhold fremover, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.2.7.

Regler om ophør af enrumsanbringelse findes for så vidt angår afsonere, i § 4, stk. 2-7, i enrumscirkulæret vedrørende afsonere og for så vidt angår varetægtsarrestanter, i §§ 5 og 6 i enrumscirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter.

Enrumsanbringelse er en fremadrettet foranstaltning der ophører efter de ovennævnte regler. Enrumsanbringelse kan således ikke ske for en

bestemt tid, men spørgsmålet om anbringelsens ophør skal tages op hver gang der er forløbet en uge siden iværksættelsen eller sidste beslutning om opretholdelse af anbringelsen (cirkulærernes § 4, stk. 6, og 6, stk. 2).

Der er, som nævnt, i fem tilfælde sket endelig enrumsanbringelse. I fire af disse tilfælde er der foretaget forhør mellem to og fem dage efter den endelige enrumsanbringelse – i alle fire tilfælde er der sket ophør af enrumsanbringelsen efter forhøret. I det sidste tilfælde er der foretaget forhør syv dage efter den endelige enrumsanbringelse og igen fire dage efter hvorefter enrumsanbringelsen er ophørt.

Der er således i alle tilfælde forholdt i overensstemmelse med henholdsvis § 4, stk. 6 (i cirkulæret vedrørende afsonere), og § 6, stk. 2 (i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter).

Der skal efter § 4, stk. 7, i cirkulæret vedrørende afsonere og § 6, stk. 3, i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter gøres notat om anbringelsens ophør og de overvejelser der har fundet sted, jf. om det sidste også nedenfor.

Der er i samtlige tilfælde gjort notat om anbringelsens ophør.

I fire ud af de fem tilfælde er der gjort notat om de overvejelser der har fundet sted ved anbringelsens ophør. I et tilfælde (rapport af 5. juli 1999) er dette ikke tilfældet.

Det er beklageligt at der i et tilfælde ikke er gjort notat om overvejelserne vedrørende ophør af enrumsanbringelsen. Idet jeg går ud fra at arresthuset er fremover er opmærksom på dette forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Efter § 4, stk. 7, i enrumscirkulæret vedrørende afsonere skal der gøres notat om de overvejelser der har fundet sted efter stk. 5. (Stk. 5: "Bestemmelse om anbringelsens ophør træffes i øvrigt af institutionens leder, eller den, han bemyndiger dertil, når anbringelsen ikke længere er påkrævet.")

Efter § 6, stk. 3, i enrumscirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter, skal der gøres notat om de overvejelser der har fundet sted efter stk. 2 (Stk. 2: "Spørgsmålet om ophør af enrumsanbringelse, der er iværksat efter institutionens bestemmelse, skal tages op til overvejelse hver gang der er forløbet en uge siden iværksættelsen eller sidste beslutning om opretholdelse af anbringelsen.")

Jeg kan oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har bedt direktoratet om en udtalelse om årsagen til at der ikke er overensstemmelse mellem de nævnte regler.

Direktoratet har ved brev af den 16. december 1999 oplyst at der er tale om en henvisningsfejl i cirkulæret vedrørende enrumsanbringelse af afsonere. Cirkulærets § 4, stk. 7, skal rettelig formuleres således:

"Stk. 7. Om de overvejelser, der har fundet sted i henhold til stk. 6 og om anbringelsens ophør gøres et notat."

Direktoratet har ved skrivelse af den 20. marts 2000 ændret cirkulæret.

8.2.8.

I den ovennævnte cirkulæreskrivelse af 19. april 1991 har direktoratet præciseret at ”dato og klokkeslæt for ophør af enrumsanbringelse skal noteres” efter de ovennævnte bestemmelser i henholdsvis § 4, stk. 6, og § 6, stk. 3.

I samtlige sager er datoen for ophør af enrumsanbringelsen noteret. I et tilfælde er klokkeslættet noteret.

Det er beklageligt at klokkeslættet for ophør af enrumsanbringelsen kun er noteret i et ud af fem tilfælde. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at notere klokkeslættet, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.2.9.

Af de ni sager som jeg har modtaget vedrørende enrumsanbringelse, fremgår det at der i fem tilfælde (to rapporter af 5. juli 1999, og rapporter af 20. juni 1999, 13. september 1999 og 20. januar 2000) er fundet ulovlige effekter på den indsattes celle eller person. I et tilfælde (rapport af 20. januar 2000) fremgår det at effekterne er blevet afleveret til politiet. I de øvrige fire tilfælde fremgår det ikke hvad der er sket med effekterne.

Idet jeg henviser til det jeg har anført ovenfor under pkt. 8.1.12, beder jeg arresthuset om at oplyse hvad der er sket med effekterne.

8.2.10.

Som nævnt ovenfor under pkt. 8.1.11. skal den indsatte i disciplinærsager orienteres om en eventuel politianmeldelse af det indberettede, jf.

disciplinærvejledningens pkt. 11. Om denne orientering skal der gøres notat i journalen eller i forhørsprotokollen.

Reglerne om enrumsanbringelse indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse. Efter min opfattelse er det dog bedst stemmende med princippet i disciplinærvejledningens pkt. 11 at der også i sager om enrumsanbringelse sker orientering af den indsatte om eventuel politianmeldelse.

I en sag (rapport af 20. januar 2000) fremgår det at der er sket anmeldelse til politiet, og at den indsatte er blevet orienteret herom.

I en sag (rapport af 13. juli 1999) fremgår det af forhørsrapporten at sagen er blevet anmeldt til politiet. Det fremgår dog ikke om den indsatte er blevet orienteret om dette. I en sag (rapport af 13. september 1999) fremgår det af en vedlagt notits at politiet er blevet anmodet om hjælp til underbyggende af mistanke om at den smuglede hash ind i arresthuset. Det fremgår ikke om der er sket orientering af den indsatte.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i de to sidstnævnte tilfælde er sket orientering af de indsatte.

8.3. Anvendelse af håndjern

8.3.1.

Jeg har modtaget i alt tre rapporter vedrørende anvendelse af håndjern dækkende perioden for hele 1999. I alle tilfælde har der været tale om anvendelse af håndjern i forbindelse med transport. I et tilfælde var der endvidere tale om anvendelse af håndjern i forbindelse med visitation.

8.3.2.

Anvendelse af håndjern er reguleret i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 27. maj 1994. Cirkulæret er udstedt efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsen, men finder anvendelse også over for varetægtsarrestanter, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 40.

Cirkulæret er opdelt i afsnit. Afsnit A vedrører anvendelse af håndjern under transport (i eller uden for institutionen). Afsnit B vedrører anvendelse af håndjern i forbindelse med visitation.

Det fremgår af cirkulærets § 10 at der ved anvendelse af håndjern straks skal udfærdiges rapport på en særlig rapportblanket (DfK.118).

Der er i alle tre tilfælde udfærdiget rapport på blanket DfK.118. Dog har jeg vedrørende rapport af 26. juni 1999 ikke modtaget s. 2 af rapporten. Arresthuset har efterfølgende oplyst at s. 2 ikke forefindes.

Det er naturligvis beklageligt at denne side ikke (længere) forefindes. Jeg foretager imidlertid ikke videre vedrørende dette forhold.

8.3.3.

Betingelserne for at anvende håndjern under transport er angivet i cirkulærets § 1, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan indsatte belægges med håndjern under transport hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold, hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at hindre undvigelse.

I et tilfælde er håndjern anvendt for at hindre undvigelse og i et tilfælde for at betvinge voldsom modstand. I det sidstnævnte tilfælde (rapport af

26. juni 1999) er der ikke afkrydset ved grundlaget for anvendelsen, men det fremgår af beskrivelsen af episoden at den indsatte blev ilagt håndjern for at lette transport idet han grundet støjende adfærd skulle flyttes til en anden celle.

Jeg beder arresthuset om at oplyse på hvilken måde betingelserne i cirkulærets § 1, stk. 1, var opfyldte i det sidstnævnte tilfælde.

Betingelserne for anvendelse af håndjern i forbindelse med visitation er anført i cirkulærets § 4, stk. 1. Det fremgår heraf at håndjern kan anvendes såfremt en indsat nægter at lade sig visitere i fornødent omfang og visitationen ikke kan gennemføres uden betydelig magtanvendelse.

Det fremgår af rapporten af 8. juli 1999 at den indsatte gjorde kraftig modstand mod at følge med personalet. Han blev herefter lagt i håndjern og ført i observationscelle hvor han blev visiteret.

Jeg beder arresthuset om at oplyse på hvilken måde betingelserne i cirkulærets § 4, stk. 1, i dette tilfælde var opfyldte.

I et tilfælde blev der anvendt magt i forbindelse med brugen af håndjern. Der var tale om greb. I de resterende sager er det oplyst at der ikke er anvendt magt.

8.3.4.

Der er ikke i håndjernscirkulæret foreskrevet notatpligt med hensyn til begrundelsen for at anvende håndjern. Ombudsmanden har dog tidligere

udtalt at der efter hans opfattelse skal foretages et udførligt notat herom fordi indgrebet efter § 1, stk. 1, skal være "nødvendigt", og fordi der er tale om alvorlige indgreb som forudsætter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde af behovet herfor. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, s. 138, for 1994, s. 448, for 1995, s. 601 og for 1996, s. 383-384.

I et tilfælde (rapport af 15. april 1999) er det blot anført at der var tale om ledsaget udgang.

I et tilfælde (rapport af 26. juni 1999 – nævnt ovenfor) er det blot anført at den indsatte blev ilagt håndjern for at lette transporten.

Begrundelsen i disse to sager er efter min opfattelse utilstrækkelig. Det fremgår således ikke hvorfor anvendelse af håndjern har været nødvendigt. Dette er beklageligt.

I den sidste sag er der givet en begrundelse for anvendelsen af håndjern – i dette tilfælde havde den indsatte gjort kraftig modstand mod at følge med personalet. Der er dog i denne sag ikke givet en begrundelse for anvendelse af håndjern under visitationen.

Dette er beklageligt.

8.3.5.

Det er anstaltens vagthavende leder eller den han bemyndiger dertil, der har kompetencen til at træffe bestemmelse om anvendelse af håndjern (cirkulærets § 2, stk. 1 og § 5). Hvis forholdene ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes bestemmelsen dog af den

tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsernes 2. punktum).

Beslutningen om anvendelse af håndjern er i to tilfælde truffet af en funktionær og i et tilfælde af en overvagtimester.

Der er ikke pligt til underretning af arrestforvarer/vagthavende leder ved anvendelse af håndjern – dette er dog sket i samtlige tilfælde.

8.3.6.

Efter cirkulærets §§ 3 og 6, stk. 2, skal der ske lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelse af håndjern, eller i tilfælde hvor den indsatte selv begærer lægehjælp.

Det er i alle tre tilfælde anført at lægetilsyn er skønnet unødvendigt. Jeg går ud fra at det skyldes at der ikke har været en mistanke som beskrevet i bestemmelsen, og at ingen af de indsatte har begæret lægehjælp.

8.3.7.

Efter bestemmelsen i cirkulærets afsnit D, § 9, stk. 2, må anvendelse af håndjern ikke udstrækkes længere end formålet gør det absolut påkrævet.

I to tilfælde er (begyndelses)tidspunktet for anvendelse af håndjern anført. I ingen af tilfældene er det anført hvornår anvendelsen er ophørt.

Det er således ikke muligt at konstatere om anvendelsen af håndjern er udstruktet i længere tid end formålet har gjort det absolut påkrævet. Dette er i sig selv beklageligt. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på dette forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.4. Sikringscelleanbringelse

8.4.1.

Jeg har modtaget i alt otte rapporter vedrørende sikringscelleanbringelse, dækkende hele perioden 1999.

8.4.2.

Reglerne om anbringelse i sikringscelle findes i cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Cirkulæret finder anvendelse både over for afsonere og varetægtsarrestanter.

Direktoratet har sammen med cirkulæret udsendt et følgebrev (af samme dato) "Vedrørende nye regler om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv." Det er heri forudsat (pkt. 10) at institutionerne fastsætter retningslinier for proceduren for sikringscelleanbringelse og fiksering, herunder for placering af ansvaret for reglernes overholdelse.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har fastsat sådanne regler, og i bekræftende fald beder jeg arresthuset om at sende mig en kopi af disse regler.

Direktoratet har endvidere den 27. maj 1994 udsendt en vejledning om brug af rapporter og observationsark i forbindelse med anbringelse i observationscelle og sikringscelle.

8.4.3.

Betingelserne for anbringelse i sikringscelle er angivet i cirkulærets § 8. Efter bestemmelsens stk. 1, kan anbringelse kun finde sted såfremt det skønnes nødvendigt for at afværge truende vold (nr. 1), betvinge voldsom modstand (nr. 2), eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 3). Efter bestemmelsens stk. 2 må anbringelse i sikringscelle kun anvendes når forholdene gør det absolut påkrævet, og når andre lempeligere midler, herunder udelukkelse fra fællesskab eller anbringelse i observationscelle, har været forsøgt eller vil være åbenbart utilstrækkelige.

I tre tilfælde er der sket anbringelse for at afværge truende vold, betvinge voldsom modstand og hindre selvmord eller selvbeskadigelse. I tre tilfælde er anbringelsen sket for at afværge truende vold og hindre selvmord eller selvbeskadigelse. I et tilfælde har der været tale om at afværge truende vold og betvinge voldsom modstand mens der i det sidste tilfælde skete anbringelse for hindre selvmord eller selvbeskadigelse.

8.4.4.

Efter direktoratets vejledning af 27. maj 1994 om brug af rapporter og observationsark i forbindelse med bl.a. sikringscelleanbringelse skal beskrivelsen i sikringscellerapporten af hændelsesforløbet indtil beslutning om sikringscelleanbringelse "være så udførlig som muligt og ... indeholde bemærkninger om indsattes psykiske tilstand og reaktionsmønster."

I syv tilfælde er der givet en begrundelse for anbringelsen, typisk i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen.

I et tilfælde (rapport af 22. juni 1999) fremgår det (alene) at det var bestemt at den indsatte skulle sikringscelleanbringes når har kom retur fra sygehuset efter et selvmordsforsøg.

Dette opfylder efter min opfattelse ikke kravene til en udførlig beskrivelse af hændelsesforløbet – det fremgår således ikke om den indsatte fortsat fandtes selvmordstruet. Dette er beklageligt. Idet jeg går ud fra at arresthuset er fremover er opmærksom på dette, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.4.5.

Der har i seks ud af de otte tilfælde været anvendt magt i forbindelse med sikringscelleanbringelsen. I et af disse tilfælde er der i rapporten sat kryds ved ”Nej” ud fra spørgsmålet om der har været anvendt magt – det fremgår dog under beskrivelse af magtanvendelse at der har været anvendt greb i overarmen.

Det er beklageligt at der på dette punkt ikke er overensstemmelse i rapporten. Idet der er tale om en enkeltstående fejl, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Der har i yderligere et tilfælde været tale om greb i den indsattes arm. Herudover har der været tale om førergreb, fastholdelse af arme og ben samt ilæggelse i håndjern.

I et tilfælde (rapport af 18. oktober 1999) er det ikke angivet hvori magtanvendelsen bestod.

Dette må jeg anse for en fejl. Jeg henviser til direktoratets ovennævnte vejledning om brug af rapporter mv. Herefter skal det i beskrivelsen af magtanvendelsen noteres "hvilke greb eller anden magt, herunder eventuelt stav eller håndjern, der er anvendt".

8.4.6.

Ved anbringelse i sikringscelle skal der foretages visitation og omklædning, jf. cirkulærets § 9. Omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder på igen. Derudover skal der tilbydes den indsatte en undertrøje, jf. følgebrevets pkt. 5.

Kun i to tilfælde (rapporter af henholdsvis 1. og 18. februar 1999) fremgår det at den indsatte blev visiteret idet dette er angivet i beskrivelsen af hændelsesforløbet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i de øvrige sager skete visitation og omklædning i overensstemmelse med reglerne i cirkulærets § 9 og følgebrevets pkt. 5.

Jeg kan oplyse at direktoratet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens er blevet bedt om at overveje at indføre notatpligt med hensyn til visitation og omklædning. Der er henvist til at det hermed vil blive muligt at efterprøve om der er forholdt i overensstemmelse med reglerne herom.

8.4.7.

Anbringelse i sikringscelle kan efter cirkulærets § 10 kombineres med fiksering hvis dette skønnes nødvendigt. Fiksering må efter bestemmelsen kun omfatte brug af bælte og eventuelt (min fremhævnings) fod- og håndremme samt handsker.

I alle otte tilfælde er den indsatte blevet fikseret under anbringelsen i sikringscellen. I syv tilfælde skete der fiksering med bælte, fodrem og håndrem.

I det sidste tilfælde (rapport af 6. juli 1999) er omfanget af fikseringsmidler ikke anført.

Dette må jeg anse som en fejl.

Fiksering er i cirkulærets § 10 betinget af at dette skønnes nødvendigt i den pågældende situation. Ombudsmanden har tidligere udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscelle-rapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af om alle fikseringsmidler er påkrævet. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 392.

I fire ud af de otte rapporter er der i beskrivelsen af hændelsesforløbet gjort notat om nødvendigheden af fiksering. Der er i ingen tilfælde skelnet mellem brugen af bæltefiksering over for brugen af yderligere fikseringsmidler.

Jeg må anse det for en fejl at halvdelen af rapporterne ikke indeholder en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering, og at samtlige rapporter mangler en begrundelse for fikseringsmidlernes omfang. Jeg går ud fra at arresthuset fremover udfærdiger notater i overensstemmelse med det anførte.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Anstalten ved Herstedvester anførte anstalten som begrundelse for (generelt) at anvende

samtlig fikseringsmidler at anbringelse i sikringscelle først fandt sted når den indsatte udviser en voldsom sindstilstand der kræver brug af samtlig fikseringsmidler. Direktoratet indskærpede over for anstalten at det i alle tilfælde skal vurderes konkret hvorvidt det skønnes nødvendigt at anvende fiksering, herunder hvorvidt det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der eventuelt tillige skal anvendes fod- og håndremme samt handsker. Direktoratet tilkendegav samtidig at der desuden i rapporten skal gives en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for omfanget heraf.

Arresthuset har, som det fremgår, anvendt fiksering i mindst syv ud af de otte tilfælde. I disse syv tilfælde er samtlig fikseringsmidler på nær handsker anvendt.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om de overvejelser arresthuset foretager sig ved vurderingen af om der skal ske fiksering, og om de anvendte fikseringsmidler. Jeg henviser i øvrigt til det som jeg har anført ovenfor under pkt. 2.2.2. om sikringscellen.

8.4.8.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i sikringscelle ligger hos anstaltens vagthavende leder/arrestforvareren. Hvis forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse, kan beslutning træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. Den vagthavende leder/arrestforvareren skal så hurtigt som muligt underrettens om anbringelsen, jf. cirkulærets § 11.

I forbindelse med inspektion af Københavns Fængsler tilkendegav ombudsmanden for så vidt angår cirkulæret om magtanvendelse, at formuleringen "vagthavende leder" sprogligt er bredere end institutionens leder og således

giver mulighed for inddragelse af ledende overvagtmaster og dennes souschef. Formuleringen omfatter derimod ikke (øvrige) overvagtmaster og personale derunder (Folketingets Ombudsmands beretninger for årene 1995 og 1996, henholdsvis s. 640 og 422). Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyste at Københavns Fængsler var indstillet på at ændre fængslets retningslinier således at der inden for almindelig arbejdstid i alle magt-anvendelsestilfælde sker underretning til ledende overvagtmaster og uden for almindelig arbejdstid til "bagvagten" (dvs. fængselsinspektør, vicefængselsinspektør, ledende overvagtmaster eller dennes souschef). Ombudsmanden henstillede til direktoratet at foranledige en sådan ændring. Direktoratet iværksatte herefter en høring af kriminalforsorgens anstalter og arrestinspektører vedrørende ændringerne. Den 4. september 1998 oplyste direktoratet at det kun var ganske få anstalter og arresthuse som ikke allerede havde indført den foreslåede underretningspraksis. Direktoratet oplyste samtidig at direktoratet herefter agtede at henstille til de øvrige anstalter og arresthuse at ændre underretningspraksis svarende til ombudsmandens tilkendegivelser.

Spørgsmålet om hvem der i sikringscellecirkulæret er omfattet af begrebet "vagthavende leder", indgik ligeledes i ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler. Ombudsmanden havde ingen bemærkninger til at "vagthavende leder" i (nu) sikringscellecirkulærets § 11 ud over fængselsinspektør og viceinspektør kunne omfatte den ledende overvagtmaster og dennes souschef. Formuleringen omfatter derimod ikke øvrige overvagtmaster og personale derunder (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 645-46)

Jeg går ud fra at der ved sikringscelleanbringelse i arresthusene kan følges samme praksis som i fængslerne - selv om sikringscellecirkulæret i sin ordlyd for så vidt angår arresthusene, alene angiver arrestforvareren som

eneste kompetente person til at træffe afgørelse og som rette modtager af underretningen. Dvs. at det ikke kun er arrestforvareren, men tillige ledende overvagtimester og dennes souschef (men ikke andre) der kan have kompetencen til at træffe afgørelse om sikringscelleanbringelse og være rette modtager for underretning herom når afgørelsen træffes af andre fordi lederens afgørelse ikke kan afventes.

Efter cirkulærets § 11 tilkommer kompetencen til at træffe afgørelse om sikringscelleanbringelse som nævnt arrestforvareren eller "vagthavende" som det forstås som ovenfor anført. Det er ikke angivet i bestemmelsen at denne kompetence kan delegeres til andre, men hvis forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse, kan bestemmelsen om sikringscelleanbringelse træffes af den funktionær der er ansvarlig for området (med pligt til underretning af arrestforvareren eller ledende overvagtimester). I praksis vil det formentlig ofte være sådan at forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse.

I fire tilfælde er beslutningen om sikringscelleanbringelse truffet af arrestforvareren. I to tilfælde er beslutningen truffet af en overvagtimester, og i to tilfælde er der ikke angivet en titel ud for beslutningstageren. Jeg går ud fra at beslutningen i de sidste tilfælde er sket på grundlag af bestemmelsen i cirkulærets § 11, 2. pkt.

Ud af de fire tilfælde hvor arrestforvareren ikke har truffet beslutningen om sikringscelleanbringelse, fremgår det at der i to tilfælde er sket efterfølgende underretning af arrestforvareren. I de to resterende tilfælde er det (blot) anført at vagthavende efterfølgende er blevet underrettet. Det fremgår ikke hvem underretningen mere præcist er givet til, men jeg går ud fra at det er sket til enten arrestforvareren eller den vagthavende leder.

Som tilkendegivet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 646) er det mest hensigtsmæssigt også at notere hvem underretning er givet til. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom herpå, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Af de fire tilfælde hvor der efterfølgende er givet underretning, er det i to tilfælde sket ti minutter efter sikringscelleanbringelsen, i et tilfælde efter 15 minutter og i det sidste tilfælde efter 20 minutter.

I forbindelse med inspektionen af Københavns Fængsler udtalte ombudsmanden at underretning der skete mere end 15 minutter efter en sikringscelleanbringelse, efter en sproglig fortolkning af begrebet ”omgående” i det dagældende sikringscirkulære ikke var omfattet heraf medmindre der var konkrete grunde til at underretning ikke kunne finde sted tidligere (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 647). I det nugældende cirkulære skal underretning ske ”så hurtigt som muligt”.

Grænsen for hvor sent der kan ske underretning når der ikke foreligger konkrete grunde, er dog efter min opfattelse ikke forrykket afgørende ved denne ændrede formulering.

I et tilfælde er der som nævnt gået mere end 15 minutter inden der sker underretning. Dette er som udgangspunkt beklageligt. Da der er tale om et enkeltstående tilfælde, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

8.4.9.

Regler om lægetilsyn findes i cirkulærets §§ 12 og 13. § 12 regulerer tilfælde hvor der ikke anvendes fiksering, mens § 13 omfatter tilfælde hvor der anvendes fiksering.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter § 13 tilkaldes "omgående". Tilkaldelsen skal ske med henblik på at lægetilsyn kan finde sted "så hurtigt som det kan lade sig gøre" medmindre lægen har sikret sig at lægeligt tilsyn er åbenbart unødvendigt.

Som det fremgår af direktoratets følgebrev af 27. maj 1994 om de nye regler om bl.a. sikringscelleanbringelse, pkt. 6.a., har ombudsmanden tidligere udtalt at lægetilkald ti minutter efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med cirkulærets bestemmelser - hvilket direktoratet har taget til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning for 1993, s. 402).

I et tilfælde er læge tilkaldt straks ved fikseringen. I fem tilfælde er der sket tilkaldelse af læge fem minutter efter fiksering, og i de resterende to tilfælde er der gået ti minutter.

Det er beklageligt at lægen i to tilfælde først blev tilkaldt ti minutter efter anbringelsen. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på dette, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

I to tilfælde vurderede lægen ved den telefoniske tilkaldelse at lægetilsyn ikke var nødvendig. I et tilfælde ankom lægen straks ved tilkaldelsen. I et tilfælde (rapport af 18. oktober 1999) blev lægen tilkaldt kl. 12.15 og igen kl. 12.31. Den indsatte blev udtaget af sikringscellen kl. 13.00 og lægen blev afbestilt. I et tilfælde (rapport af 6. juli 1999) blev læge tilkaldt kl. 08.10, og igen kl. 08.30, 08.35 og 08.40. Det fremgår af resumé af samtale med lægen at han ville komme så hurtigt som muligt, men at han regnede med at der ville gå nogle timer. Den indsatte blev udtaget af

sikringscellen kl. 09.00. Jeg formoder at lægen herefter er blevet afbestilt.

I et tilfælde gik der en time fra tilkaldelse af lægen og til at denne kom, og i et andet tilfælde gik der en time og 20 minutter inden lægen kom.

I det sidste tilfælde (rapport af 6. februar 1999) blev læge tilkaldt kl. 22.45. Det fremgår at lægen nægtede at komme og tilse den indsatte. Tilkald blev gentaget kl. 23.30, og kl. 23.55 bliver den indsatte tilset af en (anden) læge.

Spørgsmålet om hvor hurtigt tilsyn ved en læge skal ske, undersøgte ombudsmanden i forbindelse med en sag hvor en indsat i Statsfængslet i Horsens afgik ved døden under anbringelse i sikringscelle. Ombudsmanden udtalte at det efter hans opfattelse klart var i strid med bestemmelsen i det dagældende cirkulæres § 4, stk. 2, hvorefter tilsyn skulle finde sted "snarest muligt", når der forløb mere end en time før tilsyn fandt sted. Ombudsmanden henstillede at der blev etableret en ordning der gjorde det muligt at bestemmelsen i § 4, stk. 2, kunne iagttages. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, s. 108 f.

Cirkulæret om anvendelse af observationscelle, sikringscelle mv. er efterfølgende blevet ændret sådan at lægetilsyn nu skal finde sted "så hurtigt, som det kan lade sig gøre, medmindre lægen har sikret sig, at lægeligt tilsyn er åbenbart unødvendigt."

I direktoratets følgebrev af 27. maj 1994 om de nye regler henstiller direktoratet under pkt. 6. c. at de institutioner der har sikringscelle, overvejer om der er behov for at tage initiativer til styrkelse af samarbejdet med læger i lokalområdet vedrørende tilsyn med sikringscelleanbragte. Direktoratet henviser i den forbindelse til bilag 8 i en betænkning ("Indstilling om obser-

vationscelle og sikringscelle") der i november 1992 blev afgivet af en arbejdsgruppe vedrørende anvendelse af sikringscelle i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Af bilag 8 - notat om forslag til initiativer til styrkelse af samarbejdet med læger i lokalområdet vedrørende tilsyn med sikringscelleanbragte - fremgår bl.a. følgende:

"Alle landets øvrige fængsler har i dag ansat fængselslæger, typisk praktiserende læger med praksis i lokalområdet, og arresthusene forventes som nævnt inden for få år at få ansat arresthuslæger. De pågældende læger kan tilkaldes ved akut opståede problemer i institutionen, herunder sikringscelleanbringelse af en indsat, men de pågældende læger vil ikke altid have mulighed for akut at komme til stede, fx fordi de er på sygebesøg eller i øvrigt optaget i deres praksis. Lægerne kan endvidere normalt kun tilkaldes i dagarbejdstiden. Arbejdsgruppen er imidlertid bekendt med, at flere fængsler har indgået aftale med de ansatte fængselslæger om, at disse kan tilkaldes i akutte situationer, også uden for normal arbejdstid. Arbejdsgruppen skal anbefale, at der i videst mulige omfang etableres sådanne aftaler. Fængselslægerne kan selvsagt ikke stå til rådighed døgnet rundt, og arbejdsgruppen skal derfor videre anbefale, at fængslet i samarbejde med fængselslægen forsøger at etablere en aftale, således at andre læger (lægehuse) kan træde til, når fængselslægen er forhindret. Arbejdsgruppen skal her pege på muligheden af, at fængslet i samarbejde med fængselslægen tager kontakt med den lokale lægekredsforening, og her især delforeningen for Praktiserende Læger ('PLO') med henblik på at etablere den skitserede aftale. Arbejdsgruppen skal i den forbindelse understrege vigtigheden af, at de pågældende læger modtager en generel information om baggrunden for ønsket om lægetilkald i forbindelse med sikringscelleanbringelse. Arbejdsgruppen skal endelig bemærke, at det vil være værdifuldt, såfremt lægetilsyn overvejende bliver foretaget af en begrænset kreds af læger, som herved vil få kendskab til de indsatte og de særlige forhold i fængslet og således få bedre forudsætninger end læger, der er uden kendskab til den pågældende institution, for at foretage en lægelig undersøgelse af en fikseret indsat.

Det er arbejdsgruppens umiddelbare opfattelse, at en sådan ordning med praktiserende læger, der kan tilkaldes i forbindelse med sikringscelleanbringelser, i vidt omfang vil kunne tilgodese ønsket om, at en sikringscelleanbragt hurtigst muligt tilses af en læge. I enkelte situationer vil det imidlertid kunne være nødvendigt at trække på vagtlægeordningen.

Vagtlægeordningen er for nylig (og efter at arbejdsgruppen afgav sin delindstilling) blevet omlagt. Arbejdsgruppen er bekendt med, at den nye vagtlægeordning enkelte steder har medført vanskeligheder for Kriminalforsorgen, idet der har været tilfælde, hvor vagtlæger har nægtet at aflægge besøg i en af Kriminalforsorgens institutioner (i forbindelse med et almindeligt sygdomstilfælde, ikke specielt ved en sikringscelleanbringelse). Det generelle indtryk er imidlertid, at nyordningen ikke har medført specielle problemer for Kriminalforsorgens institutioner. De enkelte steder, hvor

den nye vagtlægeordning har medført problemer, har institutionerne etableret et samarbejde med lokale praktiserende læger som ovenfor beskrevet, og denne ordning har vist sig at fungere fuldt tilfredsstillende.

Arbejdsgruppen skal endelig bemærke, at vagtlægeordningen lokalt administreres af de praktiserende læger, og det må således antages, at et udbygget samarbejde mellem fængslet/arresthuset og de lokale praktiserende læger vil medvirke til, at vagtlægebesøg til en fikseret sikringscelleanbragt foretages hurtigst muligt. Arbejdsgruppen skal anbefale, at de berørte institutioner tager direkte kontakt med de lokale lægevagtschefer med henblik på at informere om baggrunden for, at læger skal tilse fikserede sikringscelleanbragte samt træffe lokale samarbejdsaftaler."

I to tilfælde gik der som nævnt henholdsvis en time og en time og 20 minutter fra tilkaldelse af læge og til undersøgelse. Det fremgår ikke af rapporterne om der i den mellemliggende periode er forsøgt gentagelse af tilkald, eller om lægen har oplyst om forventet ankomsttid.

Før jeg tager stilling til disse to sager, beder jeg arresthuset om at oplyse om arresthuset har indgået aftaler som angivet i bilag 8.

Endvidere beder jeg om oplysning om hvorvidt der i arresthuset er udarbejdet interne instrukser for tilkald af læge, og i bekræftende fald beder jeg arresthuset tilsende mig disse.

Endelig beder jeg arresthuset om at oplyse mig baggrunden for at der i de to sager gik henholdsvis en time og en time og 20 minutter fra det tidspunkt da lægen blev kontaktet, og til at lægetilsynet blev udført.

Som nævnt nægtede en læge i et tilfælde (rapport af 6. februar 1999) at komme og tilse den indsatte. Ny læge blev herefter forsøgt tilkaldt 45 minutter senere.

Jeg beder arresthuset om at oplyse årsagen til at lægetilkaldelse først blev gentaget 45 minutter efter det første tilkald.

Det fremgår af cirkulærets § 13, stk. 5, at hvis der er tale om at fiksering undtagelsesvist varer ud over et døgn, skal lægen orienteres dagligt således at lægetilsyn kan finde sted med mindre lægen finder det åbenbart unødvendigt.

I et tilfælde (rapport af 14. november 1999) var der tale om en fiksering i 31 timer og 35 minutter. Det fremgår ikke om der skete lægetilkaldelse efter et døgn fiksering.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse vedrørende dette.

8.4.10.

Efter cirkulærets § 13, stk. 3, skal en indsat der er fikseret, have fast vagt, og efter § 15 skal vagten (og enhver anden der tilser den indsatte) gøre notat om tidspunkt for tilsyn samt oplyse om den indsattes tilstand, herunder notere bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Under fiksering skal tilsyn foretages mindst hvert kvarter og der skal ske notat herom, jf. vejledningen om brug af rapporter mv. ved bl.a. sikringscelleanbringelse.

I alle rapporter er det med navn anført hvem der har foretaget de pågældende tilsyn.

I tre tilfælde fremgår det at den faste vagt blev skiftet ud med en ny fast vagt. I alle tre tilfælde var der tale om tidsmæssigt lange anbringelser, henholdsvis ti timer og 20 minutter, 12 timer og 45 minutter samt 31 timer og 45 minutter.

I forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Horsens har ombudsmanden anmodet direktoratet om en nærmere udtalelse vedrørende begrebet "fast vagt". Direktoratet er anmodet om at det af udtalelsen fremgår hvorvidt et enkelt tilsyn eller et meget lille på hinanden følgende antal tilsyn der foretages af den samme fængselsfunktionær hvorefter tilsynet overgår til at blive udført af en anden fængselsfunktionær, kan siges at være udført af en "fast vagt".

Direktoratet for Kriminalforsorgen har endnu ikke afgivet udtalelse om dette spørgsmål.

Der er i samtlige rapporter gjort notater om indsattes tilstand. I ingen af tilfældene er der dog gjort jævnlige notater med 15 minutters interval. I flere tilfælde er der gået mere end en time mellem hvert notat.

Dette er kritisabelt.

I et tilfælde (rapport af 14. november 1999) har den indsatte været fikseret i 31 timer og 35 minutter; der er gjort notater om tilsyn med intervaller på henholdsvis 20 minutter, tre timer, 40 minutter, 55 minutter, tre timer og 35 minutter, fem timer, 45 minutter, fire timer og 15 minutter, fire timer og otte timer.

Jeg går indtil videre ud fra at samtlige tilsyn er noteret i denne rapport.

Jeg må umiddelbart stille mig tvivlende over for om der i dette tilfælde har været etableret fast vagt i overensstemmelse med cirkulærets § 13, stk. 3. Jeg beder arresthuset om at udtale sig om dette.

Det er naturligvis meget kritisabelt at der er gået op til otte timer mellem noteringer om tilsyn.

Før jeg tager stilling til hvad jeg foretager vedrørende dette forhold, anmoder jeg arresthuset og Direktoratet for Kriminalforsorgen om udtalelser.

8.4.11.

Efter cirkulærets § 16, stk. 2, skal der såfremt der bliver spørgsmål om fiksering ud over 24 timer, omgående ske indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen vedrørende forholdene, herunder en nærmere begrundelse for fikseringens opretholdelse.

Som nævnt var der var der i rapport af 14. november 1999 tale om fiksering i 31 timer og 35 minutter. Det fremgår ikke om der i denne sag skete underretning til direktoratet.

Jeg beder arresthuset oplyse om der skete underretning til direktoratet i den konkrete sag, og i bekræftende fald om at sende mig kopi af underretningen.

8.4.12.

Efter cirkulærets § 19, stk. 1, må ophold i sikringscelle ikke udstrækkes længere end det skønnes absolut påkrævet.

Varigheden af anbringelserne har varieret fra 50 minutter til 31 timer og 45 minutter. I det tilfælde hvor den indsatte havde ophold i sikringscellen i 50 minutter, blev han efterfølgende overført til venterum. I fire tilfælde blev den indsatte overført til observationscelle – her havde anbringelsen i enrum varet i henholdsvis to timer og 15 minutter, 15 timer og ti minutter, 15 timer og 15 minutter samt 31 timer og 45 minutter. I to tilfælde blev de indsatte efter sikringscelleanbringelse i henholdsvis to timer og 35 minutter samt ti timer og 20 minutter overført til almindelig celle. I

det sidste tilfælde varede anbringelsen i fem timer og 55 minutter – her skete der efterfølgende overførsel til Arresthuset i Kolding.

De indsatte har som tidligere nævnt i alle tilfælde været fikseret (stort set) under hele anbringelsen i sikringscellen.

I rapport af 18. februar 1999 fremgår det at den indsatte blev anbragt i sikringscelle og fikseret kl. 16.25. Kl. 16.30 blev vedkommende tilset af en læge. Der er herefter med 15 minutters mellemrum indtil kl. 20.15 noteret at indsatte var rolig. Kl. 22.20 blev indsatte udtaget af sikringscellen.

I rapport af 22. juni 1999 blev den indsatte indsat og fikseret kl. 04.10. Rådighedsvagt blev tilkaldt kl. 04.15 og ankom kl. 04.45. På dette tidspunkt lå indsatte roligt. Kl. 04.50 er det noteret at indsatte virkede meget rolig. Han udtalte dog selv at han var ude af balance. Næste notat er kl. 11.00, hvor det fremgår at indsatte sov. Kl. 12.15 er det noteret at indsatte blev tilbudt mad, men ikke ønskede at spise uden medicin. Kl. 13.30. er det noteret at indsatte sov/døsede. Kl. 14.30 blev indsatte udtaget.

I rapport af 3. juni 1999 blev den indsatte indsat og fikseret kl. 16.45. Det er i rapporten kl. 16.45 noteret at indsatte fortsat truede med selvbeskadigelse. Kl. 17.00 tiltrådte fast vagt. Kl. 18.00 er det noteret at den indsatte havde fået og spist aftensmad. Kl. 18.30 havde indsatte ladet vandet. Næste notat er kl. 22.00, hvoraf det fremgår at ny fast vagt var tiltrådt. Kl. 23.10 ønskede indsatte at gå på toilettet, men ved udlevering af bækken var dette ikke længere nødvendigt. Kl. 00.40 er det noteret at den indsatte stadig kom med mordtrusler mod politiet samt selvbeskadigelse mv. Kl. 01.40 fik den indsatte besked på at falde til ro. Kl.

06.00 er det noteret at den indsatte sov resten af natten. Den indsatte blev kl. 07.30 flyttet til observationscelle.

I rapport af 14. november 1999 blev den indsatte anbragt i sikringscelle kl. 02.20 og fikseret kl. 02.25. Samtidig blev læge tilkaldt – denne vurderede telefonisk at lægetilsyn ikke var nødvendigt da den indsatte netop var blevet tilset på hospital. Kl. 02.28 blev rådighedsvagt tilkaldt. Kl. 02.42 er det noteret at den indsatte lå og spyttede. Den faste vagts første notat er sket kl. 03.30 – her klagede den indsatte over at han frøs, og at håndledsremmene var for stramme. Han fik et ekstra tæppe. Kl. 03.50 var den indsatte faldet til ro, og kl. 06.50 sov den indsatte fortsat. Kl. 07.30 var den indsatte lidt utilfreds med opholdet og ønskede sin medicin. Kl. 08.25 fik den indsatte morgenmad og medicin, og kl. 10.00 tiltrådte ny fast vagt. Kl. 12.00 fik indsatte middagsmad, og kl. 17.00 fik han mad og medicin. Kl. 17.45 tiltrådte ny fast vagt. Kl. 22.00 fik den indsatte natmedicin. Det er noteret at han var rolig og klar – han var meget optaget af et kommende retsmøde, og han forventede løsladelse. Næste notat er foretaget kl. 02.00, hvoraf det fremgår at den indsatte fik ny fast vagt. Endelig er det noteret at fiksering sluttede kl. 10.00, og at den indsatte kl. 10.05 blev indsat i observationscelle. Der er ikke yderligere notater. Anbringelsen har således været i 31 timer og 45 minutter, herunder 31 timer og 35 minutter i fiksering.

Af "Indstilling om sikringsceller og observationsceller" afgivet af Arbejdsgruppen vedrørende anvendelse af sikringscelle i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, november 1992, fremgår bl.a. følgende i kapitel 6 om arbejdsgruppens overvejelser og konklusioner, s. 26:

"Ophold i såvel observationscelle som sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler må ikke udstrækkes længere end absolut påkrævet, jf. cirkulærekastets § 19.

Det vil efter omstændighederne kunne være påkrævet at lade en indsat forblive i sikrings- eller observationscelle, uanset at den indsatte er faldet til ro og sover. I en sådan situation vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i cellen indtil om morgenen frem for at vække den indsatte og dermed risikere en ny optrapning af situationen. Derimod skal fiksering i alle tilfælde bringes til ophør straks, når betingelserne for anvendelsen ikke længere er til stede".

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om den tidsmæssige udstrækning af såvel ophold som anvendelsen af fikseringsmidler i de fire sager der er nævnt umiddelbart ovenfor.

8.4.13.

Beslutning om lempelse eller ophør af anbringelse i sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler træffes efter cirkulærets § 19, stk. 2, af anstaltslederen/arrestforvareren eller den han bemyndiger dertil.

I seks ud af de otte tilfælde fremgår det at arrestforvareren har truffet beslutningen. I to tilfælde (rapporter af henholdsvis 6. februar 1999 og 18. februar 1999) fremgår alene navnet, men ingen titel, på den der har truffet beslutningen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i disse to tilfælde var tale om personer der var bemyndiget til at træffe beslutning om ophør.

8.4.14.

Lederen af institutionen er ansvarlig for overholdelse af reglerne i forbindelse med bl.a. sikringscelleanbringelse, herunder for kontrollen med at alle rapporter er korrekt udfyldt, jf. pkt. 8 i direktoratets følgebrev af 27. maj 1994 vedrørende de nye regler.

I samtlige tilfælde på nær et (rapport af 18. februar 1999) fremgår det at arrestforvareren enten har udfærdiget eller efterfølgende godkendt rapporter.

Idet jeg går ud fra at det er en fejl at arrestforvarerens godkendelse ikke er noteret i rapporten af 18. februar 1999, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

9. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de udtalelser som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, politimesteren, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Inspektionschef
Lennart Frandsen

